

UCHWAŁA NR XX/1/2017
RADY MIEJSKIEJ W STOPNICY

z dnia 23 lutego 2017 r.

w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska dla gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 18 ust. pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), art. 18 ust. 1, art. 84 ust. 1 w związku z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.), po zasięgnięciu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach oraz Zarządu Powiatu Buskiego, Rada Miejska uchwała, co następuje:

§ 1

Uchwała się „Program ochrony środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Stopnica.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Miejskiej

Danuta Szczepaniak
Danuta Szczepaniak

Uzasadnienie:

Obowiązek uchwalenia gminnego programu ochrony środowiska wynika z przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.).

Program ochrony środowiska zalicza się do dokumentów, o których mowa w art. 46 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.). Projekt dokumentu został przesłany do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach. Organy te stwierdziły brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego programu. Projekt Programu został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Powiatu Buskiego.

**Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Stopnica
na lata 2017-2020
z perspektywą do roku 2024**

Stopnica, 2016 r.

1. Wstęp	5
1.1. Podstawa opracowania	5
1.2. Cel i zakres opracowania	5
1.3. Metodyka opracowania	6
2. Charakterystyka Miasta i Gminy Stopnica	6
2.1. Sieć komunikacyjna	7
2.2. Położenie fizyczno- geograficzne	8
2.3. Infrastruktura techniczna	9
2.4. Warunki klimatyczne	9
2.5. Sytuacja demograficzna	10
2.6. Lokalny rynek pracy	14
2.7. Potencjał Gminy w kwestii wykorzystania odnawialnych źródeł energii	16
3. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska dla Gminy Stopnica	19
3.1. Uwarunkowania prawne	19
3.1.1. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025”	20
3.1.2. Uwarunkowania wynikające z „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012- 2018”	23
3.1.3. Uwarunkowania wynikające z krajowych, wojewódzkich oraz gminnych Programów Usuwania Azbestu	27
3.1.4. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu”	28
3.1.5. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu”	29
3.1.6. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5 wraz z Planem Działań Krótkoterminowych”	30
3.1.7. Uwarunkowania wynikające z „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”	32
3.1.8. Uwarunkowania wynikające z „ Planu Gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”	33
3.1.9. Uwarunkowania wynikające z „ Program wodno-środowiskowego kraju”	34
3.1.10. Uwarunkowania wynikające z „Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej”	35

3.1.11.	Uwarunkowania wynikające z „IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”	36
3.1.12.	Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”	37
3.1.13.	Uwarunkowania wynikające z „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023”	38
3.1.14.	Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu buskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2024”	39
3.1.15.	Uwarunkowania wynikające z „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica”	40
3.2.	Uwarunkowania ekonomiczne	40
3.3.	Uwarunkowania społeczne	41
4.	Rozwiązania systemowe	42
4.1.	Zarządzanie środowiskiem	42
4.1.1.	Cele i kierunki działań.....	44
4.2.	Edukacja ekologiczna	44
4.2.1.	Cele i kierunki działań.....	45
5.	Ochrona zasobów naturalnych	46
5.1.	Ochrona przyrody	46
5.1.1.	Stan aktualny	47
5.1.2.	Zagrożenia	54
5.1.3.	Cele i kierunki działań.....	54
5.2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	55
5.2.1.	Stan aktualny	55
5.2.2.	Zagrożenia	55
5.2.3.	Cel i kierunki działań.....	56
5.3.	Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią.....	57
5.3.1.	Stan aktualny	57
5.3.2.	Zagrożenia	59
5.3.3.	Cel i strategia działań.....	59
5.4.	Ochrona powierzchni ziemi	60
5.4.1.	Stan aktualny	60
5.4.2.	Zagrożenia	62
5.4.3.	Cel i strategia działań.....	62
5.5.	Ochrona zasobów geologicznych	62
5.5.1.	Stan aktualny	62

5.5.2.	Zagrożenia	63
5.5.3.	Cel i strategia działań.....	63
6.	Poprawa jakości środowiska	64
6.1.	Ochrona wód.....	64
6.1.1.	Stan aktualny	64
6.1.2.	Zagrożenia	67
6.1.3.	Cel i strategia działań.....	67
6.2.	Jakość powietrza	68
6.2.1.	Stan aktualny	68
6.2.2.	Zagrożenia	70
6.2.3.	Cel i strategia działań.....	71
6.3.	Gospodarka odpadami	71
6.3.1.	Stan aktualny	71
6.3.2.	Zagrożenia	72
6.3.3.	Cel i strategia działań.....	73
6.4.	Oddziaływanie hałasu.....	74
6.4.1.	Stan aktualny	74
6.4.2.	Zagrożenia	77
6.4.3.	Cel i strategia działań.....	77
6.5.	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.....	77
6.5.1.	Stan aktualny	77
6.5.2.	Zagrożenia	78
6.5.3.	Cel i strategia działań.....	79
6.6.	Poważne awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia	79
6.6.1.	Stan aktualny	79
6.6.2.	Zagrożenia	80
6.6.3.	Cel i strategia działań.....	80
7.	Plan operacyjny.....	81
7.1.	Wprowadzenie.....	81
7.2.	Kryteria wyboru przedsięwzięć	82
7.3.	Lista przedsięwzięć	82
7.4.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	92
8.	Uwarunkowania finansowe.....	95

8.1.	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych	95
8.1.1.	Fundusze krajowe.....	96
8.1.2.	Fundusze Unii Europejskiej.....	99
9.	Wdrożenie i monitoring programu	105
9.1.	Zarządzanie środowiskiem	105
9.2.	Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	107
9.3.	Monitoring i kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	107
10.	Streszczenie	110
11.	Spis rycin	112
12.	Spis tabel	112

1. Wstęp

1.1. Podstawa opracowania

Programy ochrony środowiska są jednymi z narzędzi, które pozwalają na realizację założeń strategii rozwoju. Do sporządzania programów i ich aktualizacji, zgodnie z wymaganiami prawnymi, zobligowane są organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy (art.17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska-Dz.U. z 2016 poz. 672, z późn. zm.).

Niniejszy dokument stanowi kolejną edycję dokumentu programowego określającego zadania w zakresie ochrony środowiska na terenie Miasta i Gminy Stopnica. Ostatnia aktualizacja Programu Ochrony Środowiska miała miejsce w roku 2010. Biorąc powyższe pod uwagę, we wrześniu 2016 roku Gmina Stopnica przystąpiła do opracowania aktualnego dokumentu, które powierzono Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej z siedzibą w Warszawie.

1.2. Cel i zakres opracowania

Głównym celem „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” jest poprawa, jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności Miasta i Gminy Stopnica dla rozwoju społeczno- gospodarczego, przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie. Zakres opracowania obejmuje:

- Charakterystykę Gminy Stopnica.
- Charakterystykę aktualnego stanu środowiska naturalnego.
- Zagrożenia środowiska występujące na terenie Gminy.
- Cele oraz priorytety polityki ekologicznej prowadzonej na terenie Gminy.
- Strategię działań w zakresie ochrony środowiska do 2020 roku w perspektywie do 2024 roku.
- Listę przedsięwzięć priorytetowych na lata 2017 - 2020 w perspektywie do 2024.

1.3. Metodyka opracowania

Podstawowym źródłem danych na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego w Gminie Stopnica były:

- raporty o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim (publikowane przez WIOŚ w Kielcach),
- publikacje GUS,
- publikacje RDOŚ Kielce,
- informacje uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy w Stopnicy.

Dodatkowo, w trakcie opracowywania charakterystyki przyrodniczej Gminy Stopnica, uwzględniono dokumenty opisujące cele oraz priorytety ekologiczne na szczeblu europejskim, krajowym oraz wojewódzkim.

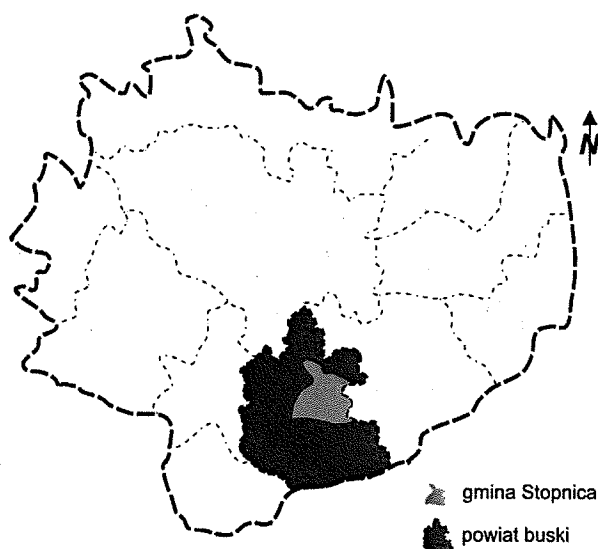
2. Charakterystyka Miasta i Gminy Stopnica

Gmina Stopnica została utworzona na podstawie uchwały Nr 17/79/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 8 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia gmin w województwie kieleckim. Stopnica to obecnie siedziba gminy miejsko-wiejskiej leżącej w granicach powiatu buskiego ziemskiego w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Gmina położona jest w odległości 65 km od Kielc – stolicy województwa świętokrzyskiego, 15 km od Buska-Zdroju – siedziby władz powiatu ziemskiego, a także 55 km od Tarnowa i 100 km od Krakowa. Gmina sąsiaduje administracyjnie z następującymi gminami: Busko-Zdrój, Gnojno, Tuczępy, Pacanów, Solec-Zdrój oraz Oleśnica (powiat staszowski).¹ Pod względem administracyjnym, Gmina zajmuje powierzchnię 125 km² (12 592 ha), co stanowi 12,9% powierzchni powiatu buskiego (druga największa gmina w powiecie pod względem powierzchni) oraz 1,2% powierzchni całego województwa. W skład Gminy wchodzi 30 sołectw, tj.: Białoborze, Bosowice, Czyżów, Dzieśławice, Fałęcin Nowy, Fałęcin Stary, Jastrzębiec, Kąty Nowe, Kąty Stare-Folwarki, Klępie Górne, Klępie Dolne, Kuchary, Konary, Nowa Wieś, Mietel, Mariampol-Borek, Podlasek, Prusy, Szklanów, Suchowola, Stopnica, Smogorzów, Szczeglin, Szczytniki, Strzałków, Skrobaczów, Topola, Wolica, Zaborze, Żerniki

¹ D. Kalina, R. Mirowski, *Miasto i gmina Stopnica. Dzieje i Zabytki*, Kielce – Stopnica 2015, s. 15.

Dolne. Łączna długość granic Gminy wynosi 68 km. Siedzibą Gminy jest Miasto Stopnica. Położenie Gminy na tle powiatu buskiego ziemskiego i województwa świętokrzyskiego przedstawia poniższa rycina.

Rycina 1. Gmina Stopnica na tle powiatu buskiego ziemskiego i województwa świętokrzyskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z: www.umia.stopnica.pl

2.1. Sieć komunikacyjna

Pod względem dostępności transportowej, Gmina posiada relatywnie dobrze rozwiniętą sieć dróg kołowych. Podstawowy szkielet komunikacyjny stanowią: droga krajowa nr 73 (Wiśniówka – Kielce – Tarnów) oraz dwie drogi wojewódzkie nr 756 (Stopnica – Starachowice) i nr 757 (Stopnica – Opatów). W ciągu drogi wojewódzkiej nr 757 została zbudowana obwodnica Stopnicy, która przeprowadza ruch kołowy poza tereny ścisłej zabudowy. Pozostałe drogi na terenie Gminy mają znaczenie powiatowe oraz gminne. Gmina posiada również gęstą sieć dróg o charakterze wewnętrznym, w tym drogi polne i leśne, pełniących rolę dojazdu do mniejszych skupisk zabudowy lub łącznika z innymi drogami.

Przez teren Gminy nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe linie kolejowe, tj. relacji Kielce – Busko-Zdrój oraz Kielce – Włoszczowice – Staszów – Nowa Dęba (linia siarkowo-hutnicza) mają znaczenie drugorzędne.

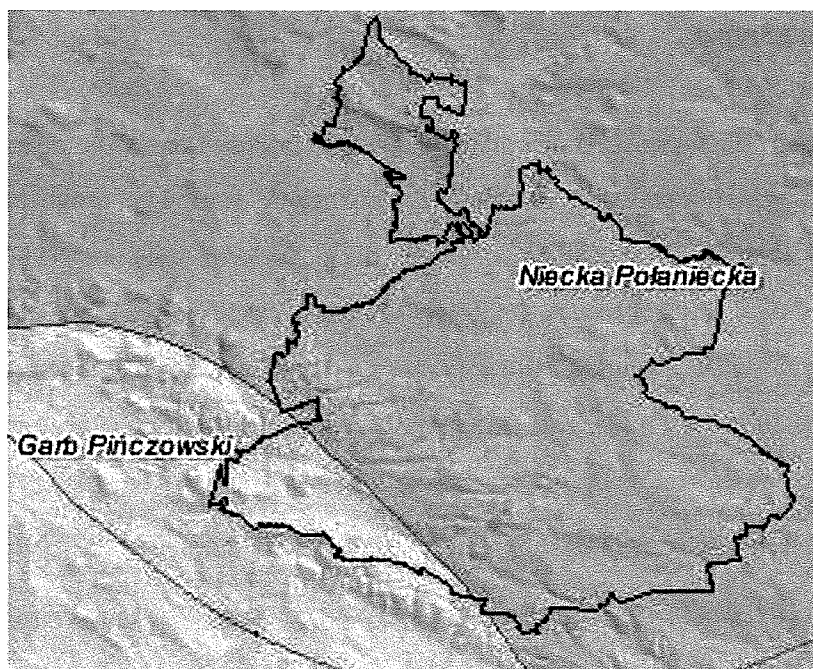
2.2. Położenie fizyczno- geograficzne

Pod względem geograficznym, Gmina obejmuje fragmenty dwóch mezoregionów fizyczno-geograficznych Polski, należących do makroregionu Wyżyny Małopolskiej, tj. Garbu Pińczowskiego i Niecki Połanieckiej. Tak więc północna i centralna część gminy ma charakter nizinny, a część południowa i południowo zachodnia – wyżynny. Na terenie Gminy znajduje się pasmo wzgórz o wysokości względnej dochodzącej do 100 m n.p.m. – najwyższe wzniesienie: Wzgórze Czarownica (330 m n.p.m.) w rejonie wsi Żerniki.²

Pod względem geologicznym, Gmina znajduje się w północno-zachodniej części Zapadliska Przedkarpackiego, w którego podłożu występują skały bloku górnośląskiego i małopolskiego, oraz graniczy z pasmem fałdowym Gór Świętokrzyskich od północy.³

Oprócz naturalnych form mikrorzeźby na terenie gminy występują formy antropogeniczne: rowy melioracyjne, stawy, groble, nasypy drogowe, wały przeciwpowodziowe oraz wyrobiska poeksploatacyjne.

Rycina 2. Gmina Stopnica w ujęciu fizyczno-geograficznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych.

² D. Kalina, R. Mirowski, *Miasto i gmina Stopnica. Dzieje i Zabytki*, Kielce – Stopnica 2015, s. 15.

³ E. Stupnicka, M. Stempień-Sałek, *Geologia regionalna Polski*, wyd. 4, Warszawa 2016, s. 118-133.

2.3. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna na terenie Gminy obejmuje głównie urządzenia i sieci przesyłowe (energetyczna, gazowa, wodociągowa i kanalizacyjna). Do sieci elektrycznej podłączone są wszystkie gospodarstwa domowe, zaś jedynym dostawcą prądu na terenie Gminy jest Zakład Energetyczny w Busko-Zdroju. Prąd dostarczany jest z Głównego Punktu Zasilania w Busko-Zdroju oraz liniami 110kV i 15kV oraz przebiegającą linią 400kV. Na terenie Gminy nie znajdują się żadne źródła energii odnawialnej przyłączone do sieci energetycznej. Gmina jest całkowicie zwodociągowana (system wodociągowy korzysta z 3 studni głębinowych: 25_00603, 13_00337, 25_00601). Tymczasem sieci gazowe i kanalizacyjne są sukcesywnie wydłużane (Tab. 3). W porównaniu do 2010 roku, sieć gazowa uległa wydłużeniu o 1,2%, a sieć kanalizacyjna o blisko 76,4%. Gmina posiada ponadto przebudowaną mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków.

Tabela 1. Długość sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015.

rodzaj instalacji technicznej	długość czynnej sieci w [m]	
	2010	2015
sieć gazowa	148 953	150 737
sieć wodociągowa	125 700	125 700
sieć kanalizacyjna	76 900	135 600

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010 i 2015

Gmina Stopnica jest niemal w 100% zwodociągowana. Jedynie nowe budynki, wybudowane na dotychczas niezurbanizowanym obszarze mogą nie mieć podłączenia do sieci wodociągowej.

2.4. Warunki klimatyczne

Klimat panujący na obszarze Gminy Stopnica jest umiarkowany. Przeważają wiatry wiejące od zachodu i północnego zachodu. Średnio w roku odnotowuje się ok. 60 dni pogodnych i 120 dni pochmurnych. Średnia temperatura wynosi ok. 8°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą ok. 17,6°C, zaś średnia temperatura

najzimniejszego miesiąca w roku wynosi -3°C . Najwięcej opadów notuje się dla miesięcy letnich – lipiec i sierpień; najmniej dla miesięcy zimowych – styczeń i luty.

Na terenie Gminy Stopnica mogą występować lokalne, niewielkie różnice w klimacie. Wpływ na niewielkie zróżnicowanie poszczególnych parametrów mogą mieć duże powierzchnie leśne, ukształtowanie terenu oraz bliskość rzeki. Obszary leśne posiadają swoisty klimat lokalny i zaliczane są w znacznej części do lasów wodochronnych, a główna ich rola polega na dużej zdolności retencyjnej. Dodatkowo na terenach podmokłych tworzą się zastoiska zimnego powietrza, wzrasta jego wilgotność oraz częściej występują i dłużej się utrzymują mgły.

2.5. Sytuacja demograficzna

Według danych za rok 2015, obszar Gminy zamieszkuje 7 787 osób (62 osoby / 1 km^2), co stanowi 10,5% mieszkańców powiatu buskiego oraz 0,6% mieszkańców województwa. Najbardziej zurbanizowane tereny należą do Miasta Stopnica, które koncentruje blisko 15,6% całej populacji w Gminie (Tab. 11).

Tabela 2. Liczba mieszkańców na terenie Miasta i Gminy Stopnica w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa.

lp.	sołectwo	2013	2014	2015
1	Białoborze	302	297	296
2	Bosowice	138	134	134
3	Czyżów	419	418	412
4	Dziesławice	210	206	202
5	Fałęcin Nowy	129	129	134
6	Fałęcin Stary	171	173	176
7	Jastrzębiec	176	177	170
8	Kąty Stare + Folwarki	221	224	225
9	Kąty Nowe	232	229	222
10	Kłepie Dolne	283	279	283

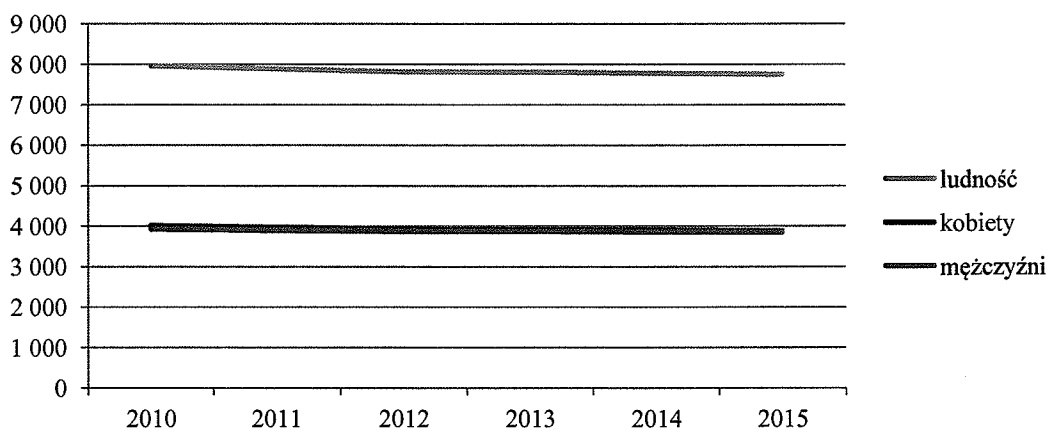
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

11.	Kłępie Górne	293	293	285
12.	Konary	124	125	128
13.	Kuchary	222	223	225
14.	Mariampol – Borek	76	74	76
15.	Mietel	453	457	447
16.	Nowa Wieś	147	138	154
17.	Podlasek	112	112	110
18.	Prusy	122	120	114
19.	Smogorzów	560	560	560
20.	Skrobaczów	305	301	296
21.	Strzałków	283	285	280
22.	Szklanów	123	121	122
23.	Suchowola	293	295	291
24.	Szczęglin	135	132	139
25.	Szczytniki	164	160	157
26.	Stopnica	1240	1240	1214
27.	Topola	167	169	168
28.	Wolica	500	492	493
29.	Zaborze	71	72	70
30.	Zerniki Dolne	202	200	204
RAZEM		7 873	7 835	7 787

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Stopnica

Cechą charakterystyczną sytuacji demograficznej Gminy jest ubytek stanu liczebności jej mieszkańców (Ryc. 4). Proces ten został zapoczątkowany w 2010 roku i trwa do chwili obecnej (w rozpatrywanym sześcioleciu nastąpił ubytek w liczbie ludności o blisko 2,7%). Na uwagę zasługuje również fakt, że Gminę zamieszkuje więcej kobiet niż mężczyzn – na przestrzeni analizowanego sześciolecia różnica wynosiła średnio 0,9%.

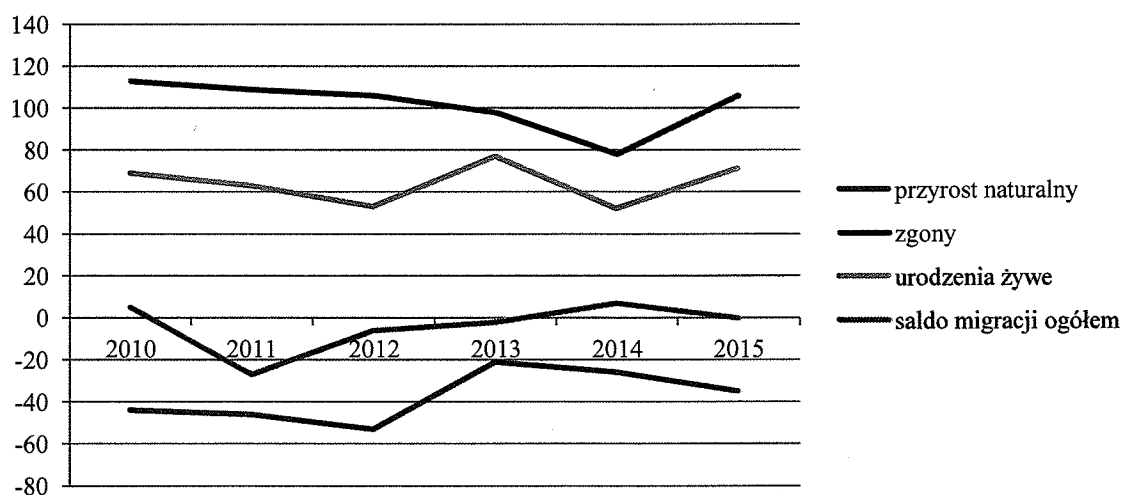
Rycina 3. Zmiany w liczbie ludności Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010-2015 (w tym podział według płci).

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Na utrzymującą się tendencję spadkową wpływ ma przede wszystkim ujemny przyrost naturalny oraz przeważające ujemne saldo migracji (Ryc. 5) – dodatnie saldo migracji zanotowano jedynie dla roku 2014. Największy stosunek urodzeń żywych względem zgonów notowano jedynie dla roku 2014. Największy stosunek urodzeń żywych względem zgonów notowany jest dla lat 2010-2012 (średnio 43,6% więcej zgonów niż urodzeń żywych). Od roku 2013 obserwuje się coraz mniejszą różnicę między liczbą zgonów a urodzeń żywych kształtującą się na średnim poziomie 29%. Powyższe niekorzystne trendy demograficzne wynikają przede wszystkim z przyczyn ekonomicznych oraz zmian w sferze obyczajowości społecznej, a także niskiej mobilności przestrzennej ludności.

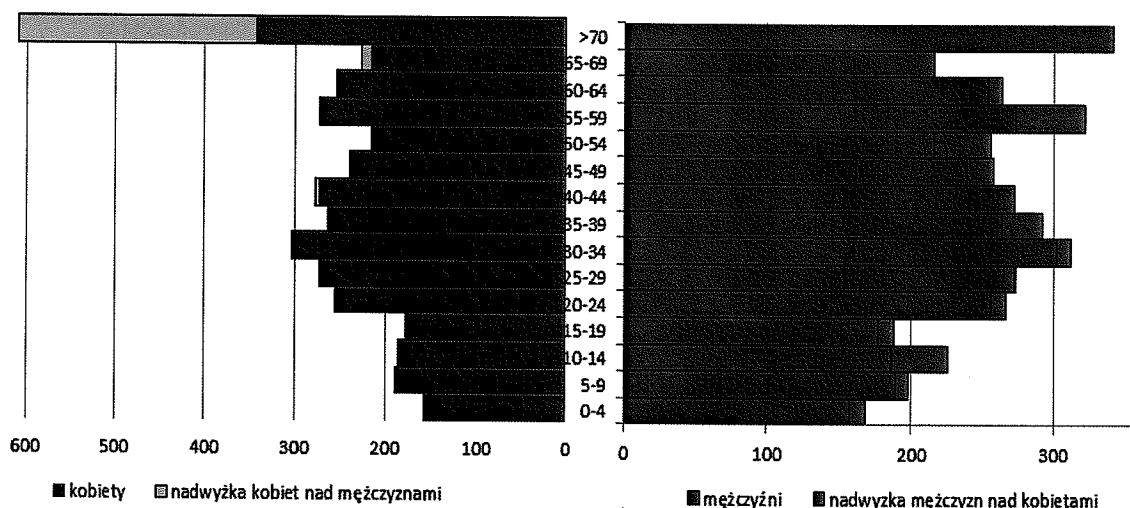
Rycina 4. Przyrost naturalny, zgony i urodzenia żywe oraz saldo migracji ogółem w Mieście i Gminie Stopnica w latach 2010-2015.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Innym, niemniej ważnym przejawem zachodzących w Gminie zmian demograficznych jest wydłużanie się przeciętnej długości życia jej mieszkańców. Przy równoczesnym spadku współczynnika dzietności powoduje to wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności Gminy, a tym samym proces starzenia się całej populacji.

Rycina 5. Piramida wieku GUS.

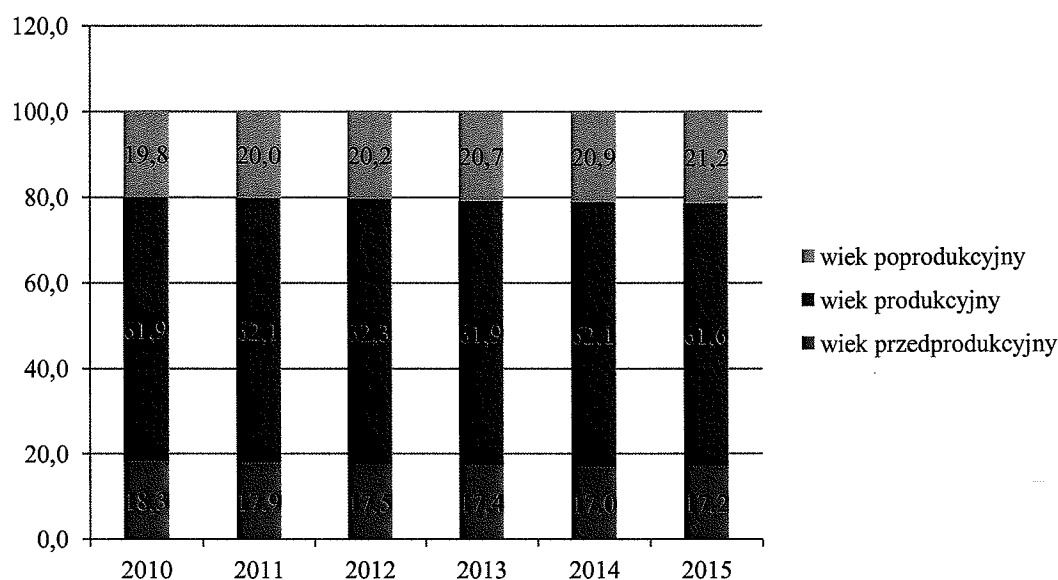

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z piramidy wieku, Gmina Stopnica jest przykładem społeczeństwa regresywnego, czyli starzejącego. W przypadku takiego społeczeństwa mieszkańcy w wieku do lat 19 stanowią mniej niż 25% ludności, a osoby w wieku powyżej 65 lat przynajmniej 15%. Wśród mieszkańców Gminy w wieku do 64 lat przeważają mężczyźni, jednak wśród osób powyżej 64 roku zdecydowaną większość stanowią kobiety. W ostatniej grupie wiekowej na jednego mężczyznę przypadają średnio niemal dwie kobiety.

Zmiany jakie można zaobserwować w strukturze ludności Gminy na przestrzeni analizowanego sześćdziesięcioletniego okresu to progresywny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz fluktuacje w liczbie osób w wieku produkcyjnym, a także sukcesywny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co spowodowane jest głównie obniżoną dzietnością kobiet niemal we wszystkich grupach wiekowych. Zasadniczy wpływ ma na to podwyższenie poziomu wykształcenia wśród społeczeństwa oraz stale utrzymująca się mało korzystna sytuacja na rynku pracy.

Rycina 6. Zmiany w strukturze ludności Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010-2015 w ujęciu procentowym.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Skutkiem zaistniałych procesów demograficznych w Gminie jest postępujące starzenie się społeczeństwa, czego wynikiem jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego, rozumianego jako udział osób w wieku poprodukcyjnym przypadający na 100 osób w wieku produkcyjnym.⁴

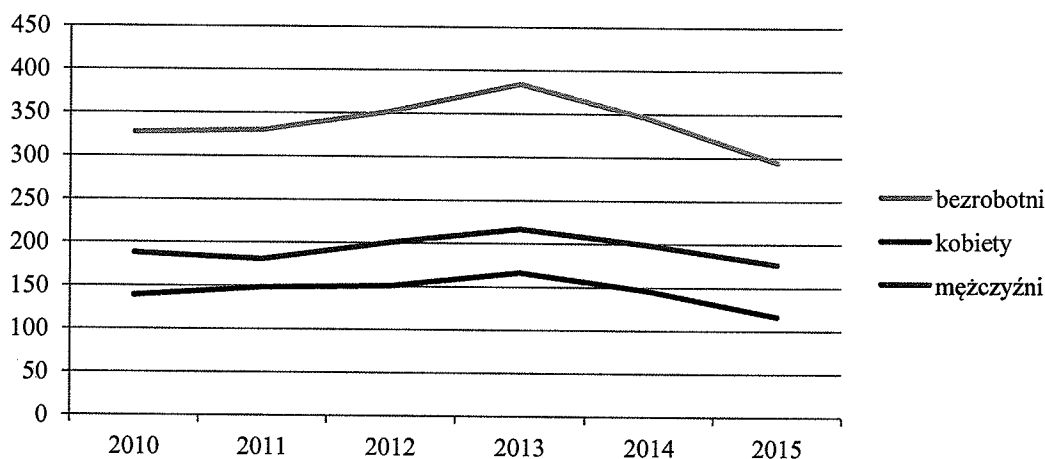
2.6. Lokalny rynek pracy

Na przestrzeni rozpatrywanego sześćdziesięciolecia w Gminie odnotowywano relatywnie niską stopę bezrobocia (średnio ok. 7%) – rolnictwo stanowi zatrudnienie dla zdecydowanej większości mieszkańców Gminy. W tym samym okresie przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej oscylowało na poziomie niespełna 79%. Bezrobotnych (Ryc. 7) zamieszkujących w Gminie w głównej mierze charakteryzuje względnie długi okres pozostawania bez pracy (powyżej 12 miesięcy) i stosunkowo młody wiek (25-34 lata).⁵ Warto również podkreślić, że wśród bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią mężczyźni (średnio o 23% więcej niż kobiet).

⁴ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego; www.stat.gov.pl

⁵ Stopnica, Statystyczne Vademecum Samorządowca, Bank Danych Lokalnych 2015, s. 3.

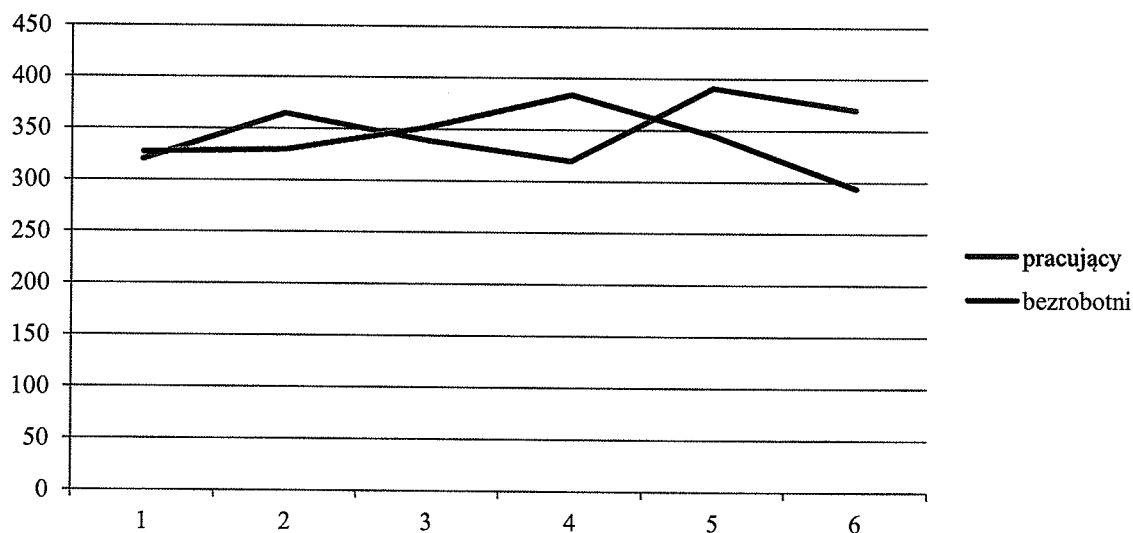
Rycina 7. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Stopnica z podziałem na płeć w latach 2010-2015.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

Inną cechą lokalnego rynku pracy w omawianym okresie jest względnie równy stosunek osób bezrobotnych zarejestrowanych wobec osób aktywnych zawodowo (Ryc. 8). W różnych latach stosunek ten przyjmuje wartości ujemne i dodatnie. Różnica pomiędzy liczbą osób bezrobotnych i pracujących w rozpatrywanym sześcioleciu waha się od -64 (2013) do 76 (2015). Warto dodać, iż w ostatnich dwóch latach uległa ona istotnemu zwiększeniu na korzyść liczby osób aktywnych zawodowo.

Rycina 8. Stosunek osób bezrobotnych względem osób zatrudnionych na terenie Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010-2015.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2010-2015

2.7. Potencjał Gminy w kwestii wykorzystania odnawialnych źródeł energii

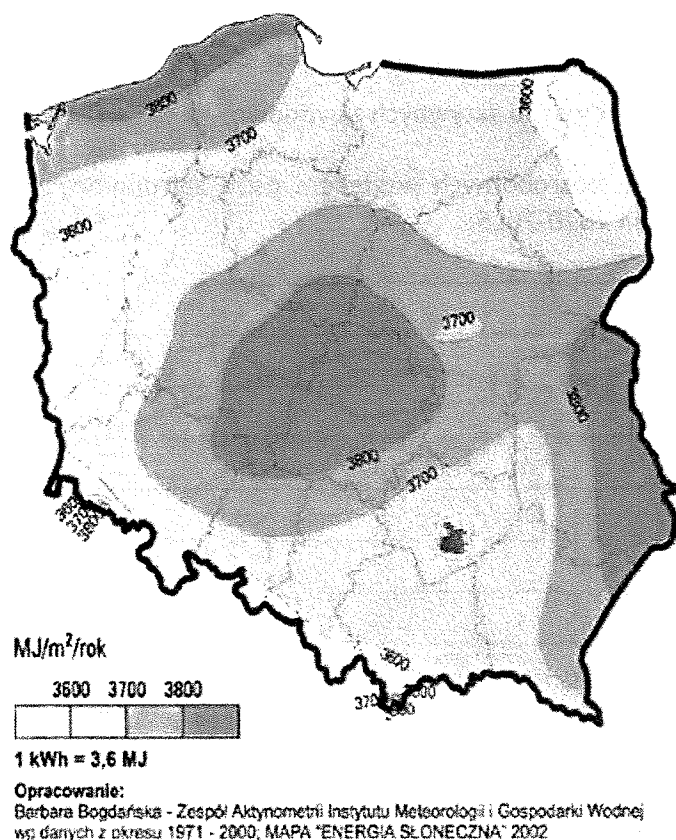
Wśród odnawialnych źródeł energii wyróżnić można:

- Energię słoneczną;
- Biomasę, w tym biogaz;
- Energię wiatru;
- Energię geotermalną;
- Energię wodną.

Potencjał dla rozwoju energetyki odnawialnej w Gminie Stopnica wynika z warunków geograficznych, klimatycznych oraz dostępności surowców.

W przypadku energii słonecznej uwzględnia się stopień nasłonecznienia, który na obszarze gminy jest na przeciętnym poziomie w porównaniu z innymi częściami kraju. Na poniższej rycinie Gmina Stopnica naniesiona jest kolorem niebieskim.

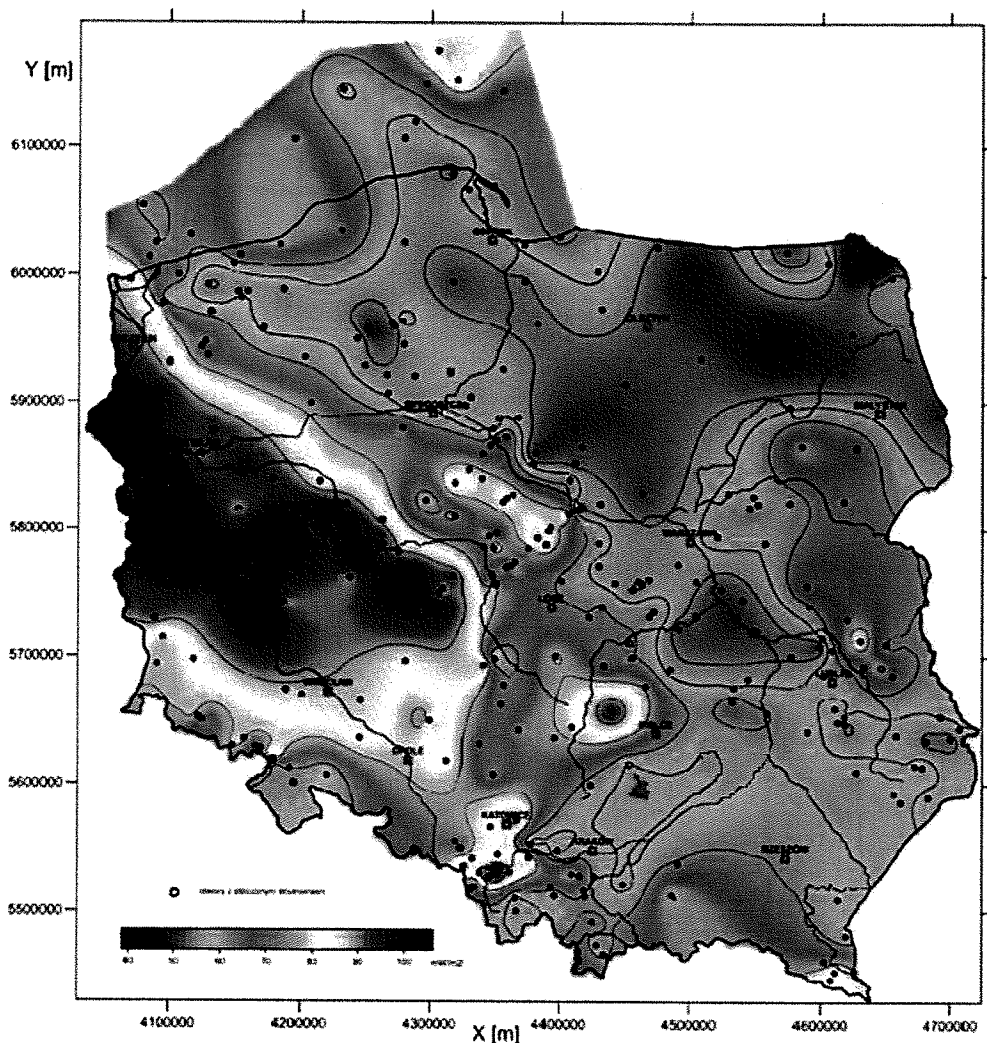
Rycina 9. Położenie Gminy Stopnica na tle nasłonecznienia Polski.

Źródło: dane IMGW

Przeciętne są także na terenie Gminy Stopnica warunki do wykorzystywania energii geotermalnej. Poniżej przedstawiamy mapę poglądową obrazującą lokalizację Gminy Stopnica (kolor zielony) na tle gęstości ziemskiego strumienia ciepłego dla obszaru Polski.

Rycina 10. Położenie Gminy Stopnica na tle gęstości ziemskiego strumienia ciepłego dla obszaru Polski.

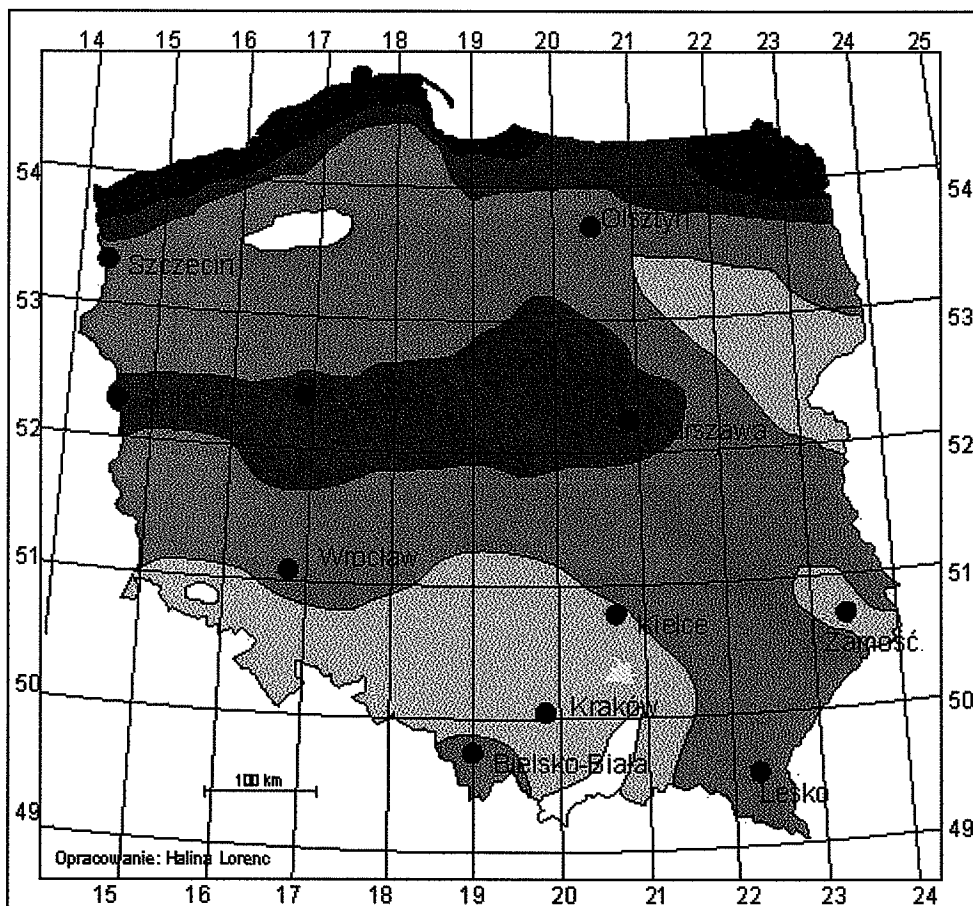
Źródło: dane PIG

Najlepsze możliwości rozwoju energetyki geotermalnej występują zazwyczaj na obszarach wysokich wartości strumienia ciepłego (na powyższej mapie zaznaczone kolorem czerwonym), przy jednoczesnej obecności formacji wodonośnych o dobrych warunków hydrogeologicznych. Praktyka wskazuje, że ten drugi warunek ma w większości przypadków bardziej istotne znaczenie.

Z punktu widzenia rozwoju energetyki wiatrowej można stwierdzić że Gmina Stopnica leży w strefie umiarkowanych możliwości.

Rycina 11. Położenie Gminy Stopnica na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski

Strefy energetyczne wiatru w Polsce Mezoskala

Strefy:

■	I - Wybitnie korzystna
■	II - Bardzo korzystna
■	III - Korzystna
■	IV - Mało korzystna
■	V - Niekorzystna

Ośrodek
Meteorologii

Aktualizacja mapy na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000

Źródło: dane IMGW

Należy jednak nadmienić że w celu dokonania dokładnej oceny potencjału energetycznego terenu należy przeprowadzić szczegółowe analizy uwzględniające wielokryterialną ocenę potencjalnej lokalizacji oraz lokalne uwarunkowania, które to mogą odbiegać od uśrednionych danych.

3. Założenia wyjściowe programu ochrony środowiska dla Gminy Stopnica

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze gminy instrumentów prawnych, ekonomiczno-finansowych i społecznych oraz Funduszy Europejskich. Koordynatorem i głównym wykonawcą niniejszego Programu Ochrony Środowiska będzie organ władzy wykonawczej- Burmistrz Miasta i Gminy Stopnica.

3.1. Uwarunkowania prawne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 jest zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego:

- Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025;
- Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012- 2018;
- Krajowym, Wojewódzkim Programem Usuwania Azbestu;
- Programem ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu;
- Programem ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu;
- Programem ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5 wraz z Planem Działań Krótkoterminowych;
- Planem zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego;
- Krajowym Programem zwiększania lesistości;

- Programem wodno-środowiskowego kraju (PWŚK);
- Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (PGW)
- Narodowym Programem Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
- Krajowym Planem Działania w zakresie Energii ze Źródeł Odnawialnych;
- Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023;
- Programem Ochrony Środowiska dla powiatu buskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2024;
- Planem Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica.

Na moment opracowywania dokumentu, okres programowania niektórych programów i polityk strategicznych wyższego szczebla już się kończy. Pomimo tego Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica odnośni się do tych dokumentów, jako kontynuacji działań w nich zawartych.

3.1.1. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015- 2020 z perspektywą do roku 2025”

Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa świętokrzyskiego.

Głównym celem Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie oraz ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń na środowisko, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Istotne jest także uwzględnienie w dążeniu do poprawy warunków środowiskowych zasady zrównoważonego rozwoju oraz działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

Jako cel nadrzędny Programu wskazano: zrównoważony rozwój regionu sprzyjający klimatowi z zachowaniem walorów przyrodniczych i racjonalnej gospodarki zasobami.

Oprócz ww. celu nadrzędnego ww. Program wykazuje potrzebę realizacji celów strategicznych (tj. długoterminowe do roku 2025) oraz operacyjnych (tj. krótkoterminowe do roku 2020). Zostały one przedstawione poniżej:

- Cel długoterminowy: Ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazowej i georóżnorodności województwa
 - Cel krótkoterminowy: Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności
 - Cel krótkoterminowy: Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo
 - Cel krótkoterminowy: Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa
- Cel długoterminowy: Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania wodami umożliwiające osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód
 - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych
 - Cel krótkoterminowy: Rozwój infrastruktury wodno – ściekowej
- Cel długoterminowy: Poprawa jakości powietrza w województwie świętokrzyskim
 - Cel krótkoterminowy: Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW
 - Cel krótkoterminowy: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych
 - Cel krótkoterminowy: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych
 - Cel krótkoterminowy: Podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie wpływu zanieczyszczeń na zdrowie oraz konieczności ochrony powietrza
 - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu
 - Cel krótkoterminowy: Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza
 - Cel krótkoterminowy: Obniżenie wskaźnika średniego narażenia dla miasta Kielce

- Cel długoterminowy: Wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii
 - Cel krótkoterminowy: Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE
- Cel długoterminowy: Poprawa klimatu akustycznego w województwie świętokrzyskim
- Cel długoterminowy: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
- Cel długoterminowy: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa.
 - Cel krótkoterminowy: Osiągnięcie poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wskazanych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.
 - Cel krótkoterminowy: Wzrost selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.
 - Cel krótkoterminowy: Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku tych odpadów.
 - Cel krótkoterminowy: Koordynacja gospodarki odpadowej w województwie i edukacja ekologiczna
- Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi
 - Cel krótkoterminowy: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z ich eksploatacją
- Cel długoterminowy: Ochrona przed zagrożeniami środowiskowymi oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju w warunkach zmian klimatu
 - Cel krótkoterminowy: Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi
 - Cel krótkoterminowy: Ochrona różnorodności biologicznej i gleb oraz gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu

- Cel krótkoterminowy: Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii
- Cel długoterminowy: Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych
 - Cel krótkoterminowy: Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
- Cel długoterminowy: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu
 - Cel krótkoterminowy: Zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych gleb
 - Cel krótkoterminowy: Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych
- Cel długoterminowy: Kształtowanie postaw proekologicznych i świadomości poszanowania zasobów środowiska wśród mieszkańców województwa

3.1.2. Uwarunkowania wynikające z „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012- 2018”

„Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012- 2018” powstał w celu realizacji założeń polityki ekologicznej państwa i wdrażania hierarchii postępowania z odpadami oraz wcielania w życie zasady bliskości, a także utworzenia zintegrowanej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska, zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.).

W „Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012- 2018” odniesiono się do podziału na trzy zasadnicze strumienie odpadów, tj. odpady komunalne, niebezpieczne oraz pozostałe, tj. zużyte opony, odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, komunalne osady ściekowe, odpady opakowaniowe i odpady z przemysłu.

W omawianym Planie gospodarki odpadami zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów nadrzędnych:

- a) ochrona środowiska,
- a) zrównoważony rozwój województwa,

- b) zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa.

Osiągnięcie celów nadrzędnych określonych w Planie wymaga realizacji wyznaczonych poniżej celów pośrednich.

W przypadku odpadów komunalnych:

Cele krótkookresowe na lata 2012 – 2018 to:

- a) objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych do dnia 1 lipca 2013 r.;
- b) wdrożenie w każdej gminie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło oraz inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe do dnia 1 lipca 2013 r.;
- c) osiągnięcie 30% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2018 r.,
- d) osiągnięcie 50% wagowo poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2018 r.;
- e) zapobieganie powstawaniu „dzikich wysypisk” oraz ich likwidacja;
- f) zmniejszenie masy odpadów kierowanych na składowiska odpadów komunalnych;
- g) zapewnienie sieci instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych.

Cele długookresowe na lata 2019 – 2020 to:

- a) osiągnięcie 50% wagowo poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło w 2020 r.;
- b) osiągnięcie 70% wagowo poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2020 r.

W przypadku odpadów ulegających biodegradacji:

Cele krótkookresowe na lata 2012 - 2018 to:

- a) wdrożenie w każdej gminie selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji do dnia 1 lipca 2013 r.;
- b) ograniczenie do dnia 16 lipca 2013 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Cel długookresowy na lata 2019 – 2020 to:

- a) ograniczenie do dnia 16 lipca 2020 r. masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

W przypadku odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych:

Cel krótkookresowy na lata 2012 – 2018 to:

- a) wdrożenie w każdej gminie selektywnego zbierania i odbierania odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych (w tym przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego).

W przypadku odpadów niebezpiecznych:

Cele przyjęte na lata 2012 – 2018 to:

Odpady zawierające PCB

- a) usunięcie odpadów zawierających PCB, które nie zostały dotychczas zinwentaryzowane;

Oleje odpadowe

- b) wdrożenie selektywnego zbierania olejów odpadowych w każdej gminie do dnia 31 grudnia 2014 r.;
- c) utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu na poziomie co najmniej 35%;

Odpady medyczne i weterynaryjne

- d) zabezpieczenie odpowiednich mocy przerobowych spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych;

Zużyte baterie i akumulatory

- e) wdrożenie selektywnego zbierania zużytych baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych w każdej gminie do końca 2014 r.;
- f) osiągnięcie 25% poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w 2012 r.;
- g) osiągnięcie 45% poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w 2016 r.;
- h) utrzymanie 45% poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych po 2016 r.;

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

- i) osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania i odbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/M/rok do końca 2014 r.;

Pojazdy wycofane z eksploatacji

- j) osiągnięcie 85% poziomu odzysku i 80% poziomu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji w 2014 r.;
- k) osiągnięcie 95% poziomu odzysku i 85% poziomu recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji od dnia 1 stycznia 2015 r.;

Odpady zawierające azbest

- l) sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest;

Przeterminowane środki ochrony roślin i opakowania po tych środkach

- m) selektywne zbieranie i odbieranie przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach;

Odpady materiałów wybuchowych

- n) sukcesywne unieszkodliwianie odpadów w postaci materiałów wybuchowych.

W przypadku pozostałych odpadów:

Cele przyjęte na lata 2012 – 2018 to:

Zużyte opony

- a) wdrożenie selektywnego zbierania zużytych opon w każdej gminie do dnia 1 lipca 2013 r.,
- b) utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 70%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%;

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

- c) osiągnięcie 50% wagowo poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2018 r., a 70% - w 2020 r;

Komunalne osady ściekowe

- d) ograniczanie składowania komunalnych osadów ściekowych
- e) zwiększenie udziału procesów termicznego przekształcania w zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych;
- f) przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych w biogazowniach;

Odpady opakowaniowe

- g) wdrożenie selektywnego zbierania i odbierania odpadów opakowaniowych w każdej gminie do dnia 1 lipca 2013 r.;
- h) osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych wynikających z przepisów prawa;
- i) zwiększenie udziału selektywnego zbierania i odbierania w zagospodarowaniu odpadów komunalnych;

Odpady z przemysłu

- j) zwiększanie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku;
- k) zwiększanie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem;
- l) zwiększenie poziomu wykorzystania odpadów nagromadzonych na składowiskach.

3.1.3. Uwarunkowania wynikające z krajowych, wojewódzkich oraz gminnych Programów Usuwania Azbestu

Programy Usuwania Azbestu dla jednostek terytorialnych różnego szczebla powstały w celu **wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych i środowiskowych spowodowanych powszechnym niegdyś stosowaniem azbestu w budownictwie. Cele te osiągnięte zostaną poprzez sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów i odpadów zawierających azbest.** Celem wspomnianych Programów jest również stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Cele nadrzędne Programów Usuwania Azbestu to:

- Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- Likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko.

3.1.4. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu”,

Celem Programu jest wskazanie przyczyn powstawania przekroczeń stężenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu” w powietrzu w strefie świętokrzyskiej oraz wskazanie rozwiązań eliminujących przyczyny powstawania tych zanieczyszczeń, a tym samym zmierzających do poprawy jakości powietrza poprzez zastosowanie działań naprawczych. Program zakłada, iż realizacja poszczególnych działań naprawczych obejmie lata 2012 –2020

Celem głównym ww. programu jest: zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę.

Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele rozwojowe:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,
- poprawa stanu środowiska.

W obszarze ochrony powietrza Strategia wyznacza następujące kierunki działań:

- upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂:
 - upowszechnienie wysokosprawnej kogeneracji,
 - rozwój odnawialnych źródeł energii,
 - rozwój transportu ekologicznego,

- zastąpienie niskosprawnych bloków jednostkami pracującymi w warunkach nadkrytycznych,
- rozwój ciepłownictwa rozproszonego.
- wdrożenie instrumentów finansowych i fiskalnych sprzyjających poprawie jakości powietrza:
 - dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
 - określenie akcyzy od paliw w sposób pozwalający na zwiększenie opłacalności stosowania paliw niskoemisyjnych,
 - realizacja działań wynikających z programów ochrony powietrza.

3.1.5. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu”

Celem Programu jest wskazanie przyczyn powstawania przekroczeń stężenia ozonu w powietrzu w strefie świętokrzyskiej oraz wskazanie rozwiązań eliminujących przyczyny tego przekroczenia, a tym samym zmierzających do poprawy jakości powietrza poprzez zastosowanie działań naprawczych. Program zakłada, iż realizacja poszczególnych działań naprawczych obejmie lata 2012 –2020

Celem głównym ww. programu jest: zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę. Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele rozwojowe:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię,
- poprawa stanu środowiska

W obszarze ochrony powietrza Strategia wyznacza następujące kierunki działań:

- upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂:
 - upowszechnienie wysokosprawnej kogeneracji,
 - rozwój odnawialnych źródeł energii,
 - rozwój transportu ekologicznego,
 - zastąpienie niskosprawnych bloków jednostkami pracującymi w warunkach nadkrytycznych,
 - rozwój ciepłownictwa rozproszonego;
- wdrożenie instrumentów finansowych i fiskalnych sprzyjających poprawie jakości powietrza:
 - dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
 - określenie akcyzy od paliw w sposób pozwalający na zwiększenie opłacalności stosowania paliw niskoemisyjnych,
 - realizacja działań wynikających z programów ochrony powietrza

3.1.6. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM_{2,5} wraz z Planem Działań Krótkoterminowych”

Celem Programu jest wskazanie przyczyn powstawania przekroczeń stężenia pyłu PM_{2,5} w powietrzu w strefie świętokrzyskiej oraz wskazanie rozwiązań eliminujących przyczyny tego przekroczenia, a tym samym zmierzających do poprawy jakości powietrza poprzez zastosowanie działań naprawczych. Program zakłada, iż realizacja poszczególnych działań naprawczych obejmie lata 2013 –2020.

Celem głównym zaprezentowanym w strategii jest: zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną energetycznie gospodarkę

Cel główny będzie realizowany poprzez trzy cele rozwojowe:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię
- poprawa stanu środowiska.

W obszarze ochrony powietrza Strategia wyznacza następujące kierunki działań:

- upowszechnienie stosowania technologii ograniczających emisje pyłów oraz NO_x i SO₂:
 - upowszechnienie instalacji odpylania, odazotowania i odsiarczania spalin,
 - opracowanie katalogu działań wpływających pozytywnie na rozwój transportu ekologicznego
 - wspieranie stosowania „paliw ekologicznych” w transporcie publicznym,
 - rozpoznanie zjawiska „niskiej emisji” i określenie katalogu działań ograniczających skalę tego zjawiska,
 - zmiany legislacyjne umożliwiające kontrolę i egzekwowanie, działań dotyczących ograniczania niskiej emisji w szczególności:
 - w zakresie uchwały o zakazie stosowania paliw nieodpowiedniej jakości,
 - w zakresie możliwości dofinansowania osób fizycznych w programach ograniczania niskiej emisji (PONE),
 - w zakresie ustanowienia ulgi podatkowej dla dofinansowania osób fizycznych w ramach PONE,
 - wprowadzenie zakazu sprzedaży odpadów powstających przy wydobyciu węgla, którymi często opalane są budynki,
 - przygotowanie Krajowego Programu Ochrony Powietrza, wyznaczającego główne cele do realizacji programów ochrony powietrza na szczeblu regionalnym i wojewódzkim,
- wdrożenie instrumentów sprzyjających poprawie jakości powietrza:
 - dofinansowanie realizacji działań naprawczych z funduszy unijnych i krajowych (w ramach systemu instytucji funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej),

- określenie zmiany w strukturze cen paliw, w tym obniżenie cen ekologicznych nośników energii cieplnej,
- wspieranie rozwoju ekologicznych form transportu miejskiego,
- rozwój i popularyzacja analizy cyklu życia (LCA):
 - wspieranie badań w zakresie metod oceny cyklu życia w obszarze energetyki,
 - popularyzacja wykorzystania metod analizy cyklu życia, rachunku energetycznego i carbon trace (w tym w ocenie skutków regulacji prawnych i dokumentów strategicznych).

3.1.7. Uwarunkowania wynikające z „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”

Krajowy Program Zwiększania Lesistości jest instrumentem polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju i zawiera ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania w dziedzinie zwiększania lesistości. Przyjęte w KPZL założenia metodyczne i kryteria określania preferencji zalesieniowych mogą być pomocne w tworzeniu programów regionalnych oraz lokalnych.

W KPZL wskazuje się, że istotnym problemem jest nierównomierne występowanie lasów na terenie kraju oraz znaczne rozdrobnienie i rozproszenie kompleksów leśnych. Ocenia się, że lasy w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe podzielone są na kilkadziesiąt tysięcy kompleksów leśnych. Przeciętna wielkość prywatnego gospodarstwa leśnego nie przekracza 1 ha. Gospodarstwo tej wielkości często stanowi kilka oddzielnych działek. Szczególną funkcją zalesień powinno być odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, zwiększanie ich biologicznej aktywności i różnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu zalesień jest ochrona i wzmacnianie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Bardzo istotnym problemem jest też racjonalne przestrzenne rozmieszczenie przyszłych zalesień.

Głównym celem ww. programu jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30% w 2020 r., ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Planuje się, że w dalszej perspektywie, do roku 2050, lesistość kraju powinna zwiększyć się do 33%.

Ważnym zadaniem programu zalesień jest również:

- Lokalizacja zalesień z uwzględnieniem potrzeby zmniejszania rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych.
- Dążenie do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień.
- Zalesianie gruntów porolnych z uwzględnieniem tworzenia zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych.
- Lokalizacja zalesień z uwzględnieniem tworzenia korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.
- Na terenach, na których nie byłoby wskazane zalesianie (o intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb), należy upowszechniać zadrzewienia.
- Wprowadzanie zadrzewień które należy traktować jako równorzędny z zalesieniami czynnik ochrony i użytkowania przestrzeni przyrodniczej. Z tego względu udział i rozmieszczenie zadrzewień powinno stanowić integralny element koncepcji i programów przestrzennego zagospodarowania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rolnej.

3.1.8. Uwarunkowania wynikające z „ Planu Gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”

Plan Gospodarowania Wodami jest podstawowym dokumentem planistycznym gospodarki wodnej według Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Plany gospodarowania wodami w dorzeczach przyjmowane są na kolejne sześcioletnie cykle planistyczne (2003-2009; 2009-2015; 2015-2021; 2021-2027). PGW powinien stanowić podstawę podejmowania wszelkich decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Aktualnie trwają zaawansowane prace nad dokonaniem aktualizacji ww. planu.

Podstawowym celem środowiskowym wód w myśl RDW jest:

- Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego,

- Dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.

Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Z kolei dla wód podziemnych określono następujące główne cele środowiskowe:

- Zapobieganie doływowi lub ograniczenie doływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- Zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych,
- Zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- Wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.
- Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących, w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

3.1.9. Uwarunkowania wynikające z „ Program wodno-środowiskowego kraju”

Program wodno-środowiskowego kraju (PWŚK) określa działania niezbędne do prowadzenia dla potrzeb utrzymania lub poprawy jakości wód. Razem z planami gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (PGW) PWŚK stanowią podstawowe dokumenty planistyczne służące osiągnięciu nadrzędnego celu Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) tj.: osiągnięcia dobrego stanu wszystkich wód w Europie. PWŚK po raz pierwszy zostały opracowane w 2010 r. Zgodnie z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej Program wodno-środowiskowy kraju podlega przeglądowi co 6 lat i aktualizacji. Na dzień dzisiejszy prowadzone są prace mające na celu aktualizację ustaleń ww. dokumentu. Cele określone w PWŚK:

- Niepogarszanie stanu części wód,
- Osiągnięcie dobrego stan wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,

- Spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie, zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

3.1.10. Uwarunkowania wynikające z „Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej”

Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN) jest dokumentem mającym za zadanie stworzenie ram dla budowy w dłuższej perspektywie, optymalnego modelu nowoczesnej materiało- i energooszczędnej gospodarki zorientowanej na innowacyjność i zdolną do konkurencyjności na europejskim i globalnym rynku.

Celem głównym NPRGN jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju. Celami szczegółowymi NPRGN są:

- Niskoemisyjne wytwarzanie energii;
- Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami;
- Rozwój zrównoważonej produkcji - obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo;
- Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności;
- Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji.

Ww. cele będą realizowane poprzez następujące cele strategiczne:

- Poprawa jakości powietrza;
- Redukcja emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy do 1 MW;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych;
- Zwiększenie roli planowania przestrzennego w ochronie powietrza;

- Wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii;
- Zwiększenie zastosowania instalacji do produkcji energii z OZE;
- Wzrost masy odpadów zagospodarowanych na cele energetyczne.

3.1.11. Uwarunkowania wynikające z „IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków komunalnych jest podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitacji na ich terenach. Zapisy ww. programu były aktualizowane co najmniej raz na 4 lata, aktualnie mamy do czynienia z czwartą aktualizacją która to zawiera wykaz aglomeracji oraz planowanych inwestycji w zakresie ich wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalnie ścieków do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz w latach 2016 - 2021 (stan na dzień 28 lutego 2015 r.). W przypadku uzyskania dofinansowania w ramach nowej perspektywy finansowej jest możliwe zakończenie inwestycji do 2023 r. zgodnie z zasadą n+3.

Wykaz inwestycji planowanych po 2015 r. wynika z dalszych niezbędnych potrzeb zgłaszanych przez samorządy w celu zakończenia inwestycji i wypełnienia wymogów dyrektywy 91/271/EWG, uwzględniając jednocześnie nową perspektywę finansową 2014-2020 (lub wynikającą z Umowy Partnerstwa). Biorąc jednak pod uwagę spójność dokumentów planistycznych wszystkie planowane inwestycje powinny zostać zrealizowane w perspektywie do 2021 r., tzn. do zakończenia kolejnego cyklu realizacji planów gospodarowania wodami oraz programu wodno-środowiskowego kraju.

Cel główny ww. programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków zakłada osiągnięcie zakładanego celu poprzez:

- Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej;
- Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów z sektora gospodarczego oraz osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku tych odpadów.

3.1.12. Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego”

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego” określając długofalowe cele i kierunki wojewódzkiej polityki przestrzennej przedstawia jednocześnie wizję zagospodarowania przestrzennego regionu świętokrzyskiego na najbliższe 25–30 lat.

Ww. plan nie narusza uprawnień samorządów lokalnych w zakresie planowania miejscowego i nie tworzy prostych odniesień do decyzji inwestorskich podejmowanych przez różnych użytkowników przestrzeni, plan ten stwarza ramy i przesłanki merytoryczne do ustalenia lokalizacji inwestycji zarówno w odniesieniu do planów miejscowych, jak i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zabezpieczając jednocześnie na obszarach realizacji tych inwestycji interesy krajowe i regionalne. Jako instrument służący integracji polityk rozwojowych stanowił też będzie podstawę do koordynacji i weryfikacji opracowań planistycznych podejmowanych na terytorium województwa.

W sferze realizacyjnej Plan województwa służy następującym działaniom:

- Uzgadnianiu projektów studiów gminnych, planów miejscowych, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w trybie art. 53 ust. 4 pkt. 10 a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz decyzji o warunkach zabudowy (w związku z art. 64 ust. 1) z uwzględnieniem konsekwencji wynikających z art. 53 ust. 5a, jak również wyrażaniu opinii o projektach planów zagospodarowania przestrzennego województw ościennych;
- Opiniowaniu projektów krajowych dokumentów programowych wraz z rekomendacją zadań inwestycyjnych z poziomu województwa na szczebel krajowy;
- Identyfikacji i kreowaniu płaszczyzn współpracy międzywojewódzkiej;
- Identyfikacji obszarów wymagających interwencji i wsparcia procesów rozwojowych;
- Przekazywaniu ustaleń Planu do „Strategii rozwoju województwa...”, „Regionalnego programu operacyjnego...” oraz programów sektorowych;
- Bieżącej współpracy z polityką rozwoju w zakresie koordynacji zagospodarowania obszarów funkcjonalnych i obszarów OSI;

- Negocjacje i wdrażaniu inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym do planowania miejscowego.

Jednocześnie Plan będąc dokumentem kierownictwa wewnętrznego nie może być wykorzystywany jako podstawa prawna do wydawania decyzji administracyjnych, określających warunki zabudowy i zagospodarowania terenów.

3.1.13. Uwarunkowania wynikające z „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023”

Ww. strategiczny plan wskazuje cele i kierunki działania adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020 tj.: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla strategicznym planie scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi, w szczególności Strategią Rozwoju Kraju 2020 i innymi strategiami rozwoju i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji.

Uwzględniono i przeanalizowano obecne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym scenariusze zmian klimatu dla Polski do roku 2030, które wykazały, że w tym okresie największe zagrożenie dla gospodarki i społeczeństwa będą stanowiły ekstremalne zjawiska pogodowe (nawalne deszcze, powodzie, podtopienia, osunięcia ziemi, fale upałów, susze, huragany, osuwiska itp), będące pochodnymi zmian klimatycznych. Zjawiska te będą występować z coraz większą częstotliwością i natężeniem oraz będą dotyczyć coraz większych obszarów kraju.

Głównym celem strategicznego planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Celami szczegółowymi są:

- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska. Przyjętym kierunkiem działań w tym obszarze jest dostosowanie sektora

gospodarki wodnej do zmian klimatu poprzez zapewnienie funkcjonowania w warunkach zarówno nadmiaru, jak i niedoboru wody. Planowane działania poprawią system gospodarki wodnej w Polsce, ułatwią dostęp do wody dobrej jakości, ograniczą negatywne skutki susz i powodzi.

- Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich, szczególnie wrażliwych na zmiany klimatu. Konieczne są zatem działania dotyczące ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych, jak i odnoszące się do produkcji rolniczej i rybackiej.
- Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu.
- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu. Wskazane jest prowadzenie właściwego monitoringu, ostrzegania, jak również reagowania, ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości aglomeracji miejskich. Niezbędna jest również koordynacja na poziomie krajowym, szczególnie w kontekście zarządzania kryzysowego, ratownictwa i ochrony ludności. Ponadto miejska polityka przestrzenna powinna uwzględniać zmiany klimatu (adaptacja instalacji sanitarnych i sieci kanalizacyjnych do zwiększonych opadów nawałnych, mała retencja miejska oraz zwiększenie obszarów terenów zieleni i wodnych w mieście).
- Poszukiwanie i wdrażanie innowacji (organizacyjnych i technicznych) sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
- Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu. Chodzi o promowanie działań zwiększających wiedzę na temat ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.

3.1.14. Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu buskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2024”

Na podstawie analizy Polityki ekologicznego państwa oraz informacji wynikających z diagnozy powiatu buskiego, ustalono iż nadrzędnym celem Programu jest zrównoważony rozwój powiatu buskiego. Dokument przyjmuje następujące obszary interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza;
- Zagrożenie hałasem;
- Gospodarowanie wodami;
- Gospodarka wodno-ściekowa;
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- Zasoby przyrodnicze.

Realizacja działań zapisanych w Programie przyczyni się do poprawy stanu środowiska w powiecie buskim, natomiast brak podjęcia działań spowoduje jego pogorszenie.

3.1.15. Uwarunkowania wynikające z „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica”

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej jest dokumentem strategicznym wyznaczającym główne cele i kierunki działań w zakresie poprawy ochrony powietrza, efektywności energetycznej, ograniczenia emisji zanieczyszczeń, w tym również gazów cieplarnianych w perspektywie do 2020 roku.

Priorytetem dla Gminy Stopnica wynikającym z powyższego dokumentu jest redukcja emisji dwutlenku węgla.

3.2. Uwarunkowania ekonomiczne

Ze względu na fakt, iż działania zmierzające do poprawy stanu środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Stopnica muszą być podejmowane w wielu różnych sektorach (ochrona poszczególnych komponentów środowiska wód, gleb, powietrza, gospodarka odpadami, ochrona przyrody itd.), koszt ich kompleksowej realizacji jest bardzo wysoki. Najczęściej jest to suma znacznie przewyższająca możliwości budżetu gminnego. Stąd też potrzeba wykorzystywania przez jednostki samorządu terytorialnego zewnętrznych źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska. Bez zabezpieczenia dla poszczególnych zadań źródeł i środków pieniężnych nie byłaby bowiem możliwa realizacja Programu Ochrony Środowiska, jego priorytetów i celów.

Oprócz częściowego pokrycia kosztów z budżetu własnego gminy, jako źródła finansowania wspomagające realizację założeń Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 wymienić należy:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Fundusze pomocowe Unii Europejskiej;
- Budżet gminy;
- Banki;

Poza wymienionymi powyżej instytucjonalnymi źródłami wsparcia dla realizacji postanowień niniejszego Programu, wymienić należy również przedmiotowe opcje finansowania zadań, takie jak:

- Administracyjne kary pieniężne wymierzane za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi;
- Grzywny;
- Opłaty koncesyjne za eksploatację kopalni;
- Opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”;
- Kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska;
- Środki mieszkańców i przedsiębiorców;
- Dotacje, spadki i darowizny;

Realizacja Programu Ochrony Środowiska wymaga więc nie tylko dokładnej analizy stanu i potrzeb środowiska przyrodniczego, ale także solidnego wsparcia ekonomicznego.

3.3. Uwarunkowania społeczne

Jednym z niezwykle istotnych elementów prawidłowo prowadzonej polityki społecznej w Państwie jest zapewnienie wszystkim jego obywatelom swobodnego dostępu do informacji o stanie i ochronie środowiska przyrodniczego, w którym funkcjonują i na które oddziałują. W Polsce jest to uwarunkowane zapisami ustawy zasadniczej (art. 74 ust. 3 Konstytucji RP z 1997r.), ale także podpisanej i ratyfikowanej przez nasz kraj Konwencji

o Dostępie do Informacji, Udziale Społeczeństwa w Podejmowaniu Decyzji oraz Dostępie do Sprawiedliwości w Sprawach Dotyczących Środowiska, w skrócie nazywanej Konwencją z Aarhus. Zapisy tej Konwencji kładą nacisk nie tylko na kwestie dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, ale także na umożliwienie ogółowi społeczeństwa udziału w przygotowywaniu planów i programów, które mają istotne znaczenie pod względem środowiskowym czy sprecyzowanie zakresu obowiązków przydzielanych organom państwowym w postępowaniach administracyjnych dotyczących kwestii środowiska przyrodniczego. Do obowiązków tych należy m. in.:

- ustalenie zakresu podmiotowego konsultacji społecznych,
- ustalenie rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe do realizacji, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

4. Rozwiązania systemowe

4.1. Zarządzanie środowiskiem

Systemy Zarządzania Środowiskowego (SZŚ) coraz powszechniej wdrażane w przedsiębiorstwach różnych branż, instytucjach o różnym profilu działalności, jednostkach administracji publicznej czy choćby szpitalach stanowią jedno z wielu użytecznych i przede wszystkim skutecznych narzędzi wspólnotowej polityki europejskiej (EMAS) i międzynarodowej (IOS 14001) w dążeniu do trwałej poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego jako części całego systemu zarządzania np. przedsiębiorstwem ma na celu minimalizację oddziaływań na środowisko, jakie są skutkiem działalności tego podmiotu. Mnogość specjalistycznych narzędzi, jakimi dysponuje poprawnie wdrożony system zarządzania środowiskowego, umożliwia przedsiębiorstwu pogodzenie aspektów troski o środowisko z utrzymaniem opłacalności działań firmy.

W ostatnich latach obserwuje się w naszym kraju silny trend wzrostowy jeśli chodzi o liczbę przedsiębiorstw, które zdecydowały się wdrożyć system zarządzania środowiskowego zgodny z normą PN-EN ISO 14001 czy system EMAS. Ponad 1000 organizacji w Polsce posiada certyfikowane systemy zarządzania środowiskowego zgodne z wymogami normy ISO.

Alternatywny do SZŚ wg normy ISO 14001 system EMAS zyskał dużą popularność w krajach zachodniej Europy, natomiast w Polsce wymagał pewnych przygotowań i reorganizacji uwarunkowań rynkowych. Dzięki podjętym staraniom w 2005 r. w systemie tym zarejestrowano pierwszą krajową organizację.

Jeśli porównać Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (EMAS) (ang. Eco-Management and Audit Scheme) z SZŚ wdrożonym zgodnie z wytycznymi normy ISO 14001, to system EMAS jest w wielu aspektach systemem dojrzalszym (mimo, iż jest młodszym systemem) i bardziej zaawansowanym. Oczywiście uczestnictwo w systemie EMAS czy wdrożenie SZŚ zgodnego z normą ISO jest działaniem dobrowolnym, które organizacje, przedsiębiorstwa, firmy, instytucje czy urzędy mogą podejmować w dowolnym momencie swej działalności. Podstawową ideą, jaka przyświecała powstaniu systemu EMAS (ale też opracowaniu norm z serii ISO 14000) było wyróżnienie na rynku (poprzez przyznanie certyfikatów zgodności) tych podmiotów, które w swej działalności wychodzą poza zakres minimalnej zgodności z obowiązującymi przepisami w dziedzinie ochrony środowiska i czynią starania oparte na zasadzie ciągłego doskonalenia, aby swoją aktywność uczynić możliwie jak najbardziej przyjazną środowisku.

Zasady funkcjonowania i uczestnictwa w systemie EMAS zawarto w Rozporządzeniu 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001 r., które dopuszcza dobrowolny udział organizacji we Wspólnotowym Systemie Ekozarządzania i Audytu. Rozporządzenie to wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej, a więc od 1 maja 2004r. zaczęło obowiązywać także na terenie naszego kraju.

System EMAS cechuje się silnym podobieństwem do normy ISO 14001, jest on jednak, tak jak już wspomniano, nieco bardziej zaawansowany. Aby zintensyfikować ujednoczenie działalności podmiotów gospodarczych i organizacji w zakresie ekozarządzania na terenie całej Unii Europejskiej w 2001 r. treść Normy ISO 14001 włączono do Rozporządzenia EMAS, co umożliwiło ograniczenie się podmiotów czy organizacji wdrażającej do identyfikacji dodatkowych wymagań stawianych przez system EMAS.

Wdrożenie SZŚ opartego o wytyczne normy ISO 14001 jest traktowane jako krok w kierunku rejestracji w systemie EMAS.

Oba przedstawione SZŚ działają na zasadzie stałego doskonalenia, cyklicznych audytów i odnawiania certyfikatów przyznawanych przez uprawnione jednostki certyfikacyjne.

4.1.1. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2024

Upowszechnienie informacji o środowisku na terenie Gminy Stopnica

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	Gmina
Opracowanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	Gmina
Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska	Gmina
Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	Gmina

4.2. Edukacja ekologiczna

Kluczem do trwałej poprawy jakości środowiska i utrzymania w dobrym stanie jego poszczególnych komponentów jest wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa, które dostrzega relacje pomiędzy stanem i charakterem środowiska przyrodniczego a warunkami i jakością życia. Społeczeństwo odpowiedzialne ekologicznie jest także wysoce świadome w kwestii zagrożeń, jakie działalność antropogeniczna generuje względem poszczególnych elementów środowiska i czuje odpowiedzialność za to, by zagrożenia te wyeliminować bądź jak najbardziej ograniczyć. Świadomość ekologiczna jako istotny element świadomości społecznej i wynik wpojonego systemu wartości, kształtowana jest w dużej mierze poprzez edukację ekologiczną.

Edukację ekologiczną traktować należy jako ważny element realizacji polityki środowiskowej na różnych szczeblach organizacji państwa, w tym na szczeblu gminnym. W chwili obecnej obserwuje się ogromną lukę w zakresie ochrony środowiska w naszym kraju spowodowaną niedostosowaniem technologii wykorzystywanych przez przedsiębiorców do wymogów ochrony środowiska (np. poprzez nieodpowiednią gospodarkę odpadami, stosowanie przestarzałych energo i materiałochłonnych technologii itd.) oraz ogólnospołecznym brakiem szacunku do otaczającej przyrody. Aby to zmienić i doprowadzić tym samym do stałej poprawy stanu środowiska przyrodniczego, należy podejmować działania nie tylko czysto edukacyjne, ale także podejmować kwestie około przyrodnicze w każdej dziedzinie życia mającej jakikolwiek związek z ochroną środowiska, w tym z ochroną przyrody, tak aby środowisko wyniesione zostało do rangi elementu bezwzględnie wymagającego poszanowania i działań ochronnych.

4.2.1. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2024

Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. organizowanie konkursów i sesji popularno- naukowych związanych z tematyką środowiskową	Gmina, jednostki gminne
Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym	Gmina, jednostki gminne, organizacje pozarządowe
Organizacja imprez (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	Gmina
Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gminy	Gmina
Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	Gmina, Media
Udział przedstawicieli gminy, w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	Gmina

Doskonalenie współpracy władz gminy z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy, w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	Gmina
Wspieranie inicjatyw szkoleniowych obejmujących zagadnienia środowiskowe organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	Gmina, Organizacje pozarządowe

5. Ochrona zasobów naturalnych

5.1. Ochrona przyrody

Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody tj.:

- dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- zwierząt prowadzących wędrownych tryb życia;
- siedlisk przyrodniczych;
- siedlisk roślin, zwierząt i grzybów zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych;
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- krajobrazu;
- zieleni w miastach i na wsi;
- zadrzewień.

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. z 2016 poz. 2134, z późn. zm). wymienia następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo - krajobrazowe,

- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

5.1.1. Stan aktualny

Cała powierzchnia Gminy podlega ochronie prawnej na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz.U. z 2016 poz. 2134, z późn. zm). Dominującymi formami prawnej ochrony przyrody (Tab. 3) to obszary chronionego krajobrazu – 94,6% oraz parki krajobrazowe – 5,3% całkowitego terytorium Gminy.

Tabela 3. Formy prawnej ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Stopnica.

obszary prawnie chronione	powierzchnia (ha)
parki narodowe	0
rezerваты przyrody	0
parki krajobrazowe	666,70
obszary chronionego krajobrazu	11 916,00
użytki ekologiczne	0
stanowiska dokumentacyjne	0
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	0
obszary Natura 2000	534,27

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

W granicach Gminy występują następujące formy prawnej ochrony przyrody:

- Szaniecki Park Krajobrazowy (zajmujący 5,3% obszaru Gminy)⁶
- Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu (74,6%)
- Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu położony na terenie otuliny Szanieckiego Parku Krajobrazowego (12,8%)
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu (7,2%)⁷

Na terenie Gminy nie występują rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Żadna z części Gminy nie wchodzi

⁶ *Parki krajobrazowe w województwie świętokrzyskim*, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 1.

⁷ *Obszary chronionego krajobrazu w województwie świętokrzyskim*, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 2-4.

również w skład parku narodowego. Według stanu na rok 2015, na terytorium Gminy znajduje się 1 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000, tj. Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034 oraz 1 pomnik przyrody, tj. drzewo – modrzew europejski (nr 751 w rej. RDOŚ) zlokalizowany w obrębie parku podworskiego w miejscowości Smogorzów

Spośród wymienionych powyżej form ochrony przyrody na terenie Gminy Stopnica występują:

- jeden obszar Natura 2000,
- jeden park krajobrazowy,
- trzy obszary chronionego krajobrazu,
- jeden pomnik przyrody.

Poniżej przedstawiono krótkie charakterystyki występujących na terenie gminy form ochrony przyrody, opisane głównie przy wykorzystaniu informacji udostępnionych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Kielcach.

Parki krajobrazowe

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Szaniecki Park Krajobrazowy

Szaniecki Park Krajobrazowy położony jest w obrębie Niecki Nidziańskiej. Obejmuje środkową część Garbu Pińczowskiego oraz południowo-zachodni fragment Niecki Połanieckiej. W granicach parku znajdują się gminy: Busko-Zdrój, Chmielnik, Kije, Pińczów, Solec-Zdrój oraz Stopnica.

Charakterystycznym elementem przyrody parku, który został uwarunkowany geologicznie są liczne odsłonięcia gipsów, zwłaszcza wielokrystalicznych. W gipsowym podłożu rozwijają się procesy krasowe, w wyniku których powstają zróżnicowane formy krasu powierzchniowego i podziemnego (leje, formy typu uwale, doliny, jaskinie). Szaniecki Park Krajobrazowy ma powierzchnię 11289,60 ha, natomiast otulina parku 13757 ha.

Obszar Szanieckiego Parku Krajobrazowego obejmuje tereny o zróżnicowanej rzeźbie. Przeważają tereny suche o płytkiej warstwie gleby z licznymi wychodniami skalnymi i zjawiskami krasowymi. Znaczną powierzchnię Parku zajmują lasy, położone na wierzchołkach i zboczach wzniesień lessowych porozcinanych malowniczymi dolinkami i wąwozami, pełniące ważną rolę w regulacji stosunków wodnych i klimatycznych na tym obszarze. Ciepłolubne zbiorowiska roślin zajmują tereny o specyficznych warunkach siedliskowych. Zajmują nieznaczną część Parku i grupują się głównie w jego centralnej części. Utrzymują się zwłaszcza na stromych niezalesionych zboczach o ekspozycji południowej i południowo – zachodniej. Zbiorowiska roślinności kserotermicznej są stosunkowo mało urozmaicone, gdyż głównym typem podłoża są tu lessy. Nie stwarzają one skrajnie kserotermicznych warunków, stąd roślinność ciepłolubna ma charakter umiarkowanie ciepły i sucholubny.

Najważniejszymi siedliskami zwierząt na terenie Parku są więc kserotermy. Fauna parku występuje ponadto na terenach leśnych i wodno – błotnych reprezentowanych przez wilgotne łąki oraz stawy rybne. Wśród bezkręgowców ciekawie prezentuje się entomofauna związana z siedliskami muraw kserotermicznych, a wśród niej bogata fauna motyli. Najbardziej wartościowe jest występowanie najliczniejszej w Polsce populacji motyla, modraszka gniadego. Innymi cennymi gatunkami są modraszek – baton, dorylas i eumedon czy powszelatek chabrowiec. Teren Parku suchy i kamienisty generalnie nie sprzyja występowaniu płazów. Płytkie zbiorniki wodne występujące w kamieniołomach i zagłębieniach krasowych są zwykle wykorzystywane przez żaby z grupy żab zielonych oraz ropuchy zielone jako miejsce rozrodu. Podobnie stawy rybne są dość znaczącą ostoją żab zielonych. Wśród gadów najcenniejszym elementem jest występowanie chronionego gatunku – gniewosza plamistego. W gady obfitują szczególnie siedliska kserotermiczne, zwłaszcza eksponowane na słońce zbocza, gdzie niezwykle licznie spotykana jest jaszczurka zwinka. Na obszarze parku występują stanowiska lęgowe błotniaka łąkowego oraz gnieźdzenie się kulona. Pierwszy zasiedla wilgotne łąki drugi preferuje szczytowe tereny pokryte rumoszem skalnym lub ubogą glebą inicjalną, na której rośnie skąpa roślinność. Na uwagę zasługuje występowanie gatunków ptaków wodno – błotnych: rybitwy zwyczajnej i czarnej, perkoza rdzawoszyjego, bąka oraz licznych gatunków kaczek (cyranka, krakwa, płaskonos). W ekosystemach pól uprawnych i ugorów gnieźdzą się m.in. skowronek,

potrzeszcz, trznadel, kuropatwa, pliszka żółta i świergotek polny. Biotopy kompleksów leśnych zamieszkują: grubodziób, dzięcioł duży, świstunka leśna i rudzik. Najczęściej spotykanymi ssakami w otwartym krajobrazie Parku są lisy, zające i sarny. Na terenie stawów rybnych licznie występuje piżmak. Uwagę przykuwają ze względu na interesującą biologię życia nietoperze m.in.- nocek duży, mroczek posrebrzony, mroczek późny, karlik malutki, którym sprzyja tutaj ciepły klimat i różnorodność miejsc schronienia.

Podstawę prawną utworzenia parku stanowi Uchwała Nr XLIX/875/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie utworzenia Szanieckiego Parku Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3149 z dn. 25.11.2014 r.). Park nie posiada ustanowionego planu ochrony.

Obszary chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest w południowej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 60 733 ha. Należący do niego teren leży w gminach Gnojno i Szydłów a częściowo także w gminach: Morawica, Pierzchnica, Kije, Chmielnik, Raków, Łągów, Busko-Zdrój, Stopnica i Tuczępy. Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 21 poz. 145). Obecnie obowiązuje Uchwała Nr XXXV/620/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3312).

Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu jest obszarem o charakterze rolniczo-leśnym. W jego szacie roślinnej dominują lasy występujące zwarcie na większym terenie w rejonie między Włoszczowicami a Piotrkowicami, na zachód od Chmielnika i na południe od Drugni. Pod względem siedliskowym przeważają tu bory sosnowe i bory

mieszane, sporadycznie występują fragmenty borów trzcinnikowych, olsów i łągów. Ważnym elementem szaty roślinnej są zbiorowiska nieleśne: głównie torfowiska z udziałem takich rzadkich roślin jak: przygiełka biała, sesleria błotna, turzyca Davalla, storczyki: kruszczyk błotny, storczyk szerokolistny. Przyrodniczymi funkcjami tego terenu jest ochrona wód powierzchniowych oraz rola korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym i lokalnym.

Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest w środkowej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 47 347 ha. Należący do niego teren leży w gminach Oleśnica i Pacanów a częściowo także w gminach: Busko-Zdrój, Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy, Wiślica. Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego (Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 21 poz. 145). Obecnie obowiązuje Uchwała Nr XXXV/621/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 3313).

Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu stanowi ostłonę Szanieckiego Parku Krajobrazowego. Strategicznym kierunkiem ochrony obszaru jest ochrona wód powierzchniowych rzeki Wschodniej oraz ochrona walorów przyrodniczych doliny Wisły, będących ważnymi korytarzami ekologicznymi, a także zabezpieczenie przed antropopresją wód leczniczych. Na obszarze Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu dominują zbiorowiska nieleśne. W dolinach rzek i w okolicach Stopnicy występują zbiorowiska torfowiskowe, łąkowe, z udziałem roślin halofilnych: komonicy skrzydlastostrąkowej, muchotrzewu solniskowego, koniczyny rozdętej. Brzegi licznych stawów i doliny rzeczne wchodzą w skład biocenoz łąkowo-bagiennych, które stanowią siedliska łąkowe dla licznych ptactwa, w tym prawnie chronionych i rzadkich: bociana białego, czapli siwej, czajki, kurki wodnej i innych. Wśród ssaków na tym obszarze występuje rzęsosek rzeczny i wiele gatunków nietoperzy. Teren parku obfituje w ciekawą roślinność m.in. ciągi muraw stepowych, można tu również zaobserwować wysokie walory architektury regionalnej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Otulina Szanieckiego Parku Krajobrazowego

Obszar Chronionego Krajobrazu Otulina Szanieckiego Parku Krajobrazowego położony jest na terenie otuliny Szanieckiego Parku Krajobrazowego. Zajmuje obszar 12859 ha i obejmuje części obszarów gmin Busk-Zdrój, Chmielnik, Kije, Solec-Zdrój oraz Stopnica. Podstawę prawną utworzenia rezerwatu stanowi Rozporządzenie Nr 335/2001 Wojewody Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Święt. Nr 108 poz. 1271). Obecnie obowiązuje Uchwała Nr XLIX/883/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 roku w sprawie Szanieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Świętokrz. poz. 3157 z dnia 25.11.2014 r.).

Obszar ten położony jest na terenie otuliny Szanieckiego Parku Krajobrazowego, w południowej części województwa. Tereny te zostały objęte ochroną ze względu na bogactwo ekosystemów i zróżnicowany krajobraz i rzeźbę terenu oraz funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar chronionego krajobrazu stanowi liczne enklawy bardzo wartościowego krajobrazu przyrodniczego z wieloma zbiorowiskami roślinności kserotermicznej, torfowiskowej i słonolubnej, rozsianych w harmonijnym krajobrazie łąk i pól.

Obszar Natura 2000

Głównym celem funkcjonowania sieci Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Ostoja Szaniecko-Solecka

Ostoja Szaniecko-Solecka (PLH260034) znajduje się w środkowej części Garbu Pińczowskiego oraz południowo - zachodnim fragmencie Niecki Połanieckiej. Składa się z kilkunastu enklaw z wapiennymi i gipsowymi wzgórzami porośniętymi roślinnością kserotermiczną. Teren przecinany jest licznymi ciekami wodnymi, miejscami tworzącymi zabagnione dolinki, w których wykształciły się torfowiska. W północnej części obszaru znajdują się liczne odsłonięcia gipsów, zwłaszcza wielokrystalicznych. Dodatkowo można zaobserwować liczne formy krasu powierzchniowego i podziemnego np. leje, studnie, zapadliska, jaskinie krasowe. Rozległy, zróżnicowany obszar stanowi najważniejszą w regionie ostoję dla dwóch gatunków motyli dziennych - modraszka telejusa i modraszka nausitosa. Istotne populacje tworzą tu również czerwończyk nieparek i czerwończyk fioletek. Ostoja stanowi znaczący w skali

regionalnej obszar występowania pachnicy dębowej, zasiedlającej tu przydrożne i śródpolne wierzby. Jest to także jedna z najważniejszych w regionie ostoja dla kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej, które szczególnie licznie zasiedlają południowe krańce ostoi z zalewanymi corocznie łąkami i kompleksami stawów hodowlanych. Spotkać tam można jeszcze dziewięć innych gatunków płazów oraz znaczące w województwie koncentracje ptaków wodno-błotnych. W tej części obszaru stwierdzono także występowanie piskorza i kozy.

Cały obszar zajmuje powierzchnię 8072.86 ha, z czego 534,27 znajduje się w obrębie Gminy Stopnica. Status obszaru został określony Decyzją Wykonawczą Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2015) 8191), (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015 r.). Obszar Natura 2000 posiada plan zadań ochronnych.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Gminy Stopnica znajduje się tylko jeden pomnik przyrody. Jest to modrzew europejski o wysokości około 20 metrów, którego można oglądać w miejscowości Smogorzów na terenie parku podworskiego. Obowiązującą podstawą prawną jest Uchwała Nr 62/03 Rady Gminy w Stopnicy z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody drzewo - modrzew europejski. Dz. Urz. Woj. Świętokrz. Nr 27, poz. 501, z dn. 23.02.2004 r.

5.1.2. Zagrożenia

Dla obszarów chronionych przyrodniczo, które scharakteryzowano powyżej głównymi zagrożeniami są:

- zmiana stosunków wodnych,
- zanieczyszczenie wód,
- presja urbanistyczna,
- zmiany sukcesyjne,
- eksploatacja surowców,
- niewłaściwa gospodarka leśna,
- chemizacja rolnictwa,
- niekontrolowane pozyskiwanie drewna.

5.1.3. Cele i kierunki działań

Cel do roku 2024

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej

Kierunki działań

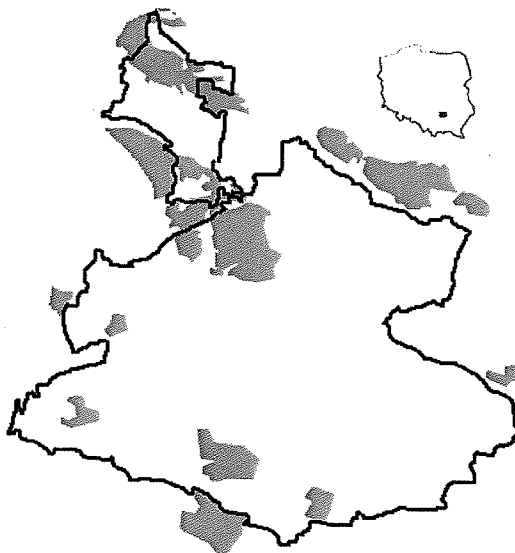
Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków poprzez: - opiekę nad obszarami przestrzeni publicznej – nasadzenia i kształtowanie zieleni - opiekę nad pomnikami przyrody na terenie gminy - przestrzeganie okresów lęgowych ptaków przy pracach termo modernizacyjnych oraz minimalizacja skutków ograniczenia miejsc lęgowych	Gmina Stopnica, Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie	Gmina Stopnica
Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego.	Gmina Stopnica
Kształtowanie właściwych postaw mieszkańców gminy wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo	Gmina Stopnica, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

5.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

5.2.1. Stan aktualny

Ze względu na wysoką urodzajność, gleby znajdujące się na terenie Gminy pozbawione zostały pokrywy leśnej. Stąd lasy zajmują obecnie zaledwie 5,61% powierzchni Gminy. Na południu Gminy najczęściej występują lasy mieszane, lasy wilgotne i bory świeże. Wśród drzewostanu dominuje dąb, sosna i brzoza. Największy fragment zwartego lasu znajduje się natomiast na północnym zachodzie, w rejonie rzeki Sanica⁸. Lasy na terenie Gminy Stopnica podlegają Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu Nadleśnictwo w Chmielniku.

Rycina 12. Mapa poglądowa z lokalizacją lasów na tle granic Gminy Stopnica.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie www.lasy.gov.pl

5.2.2. Zagrożenia

Siedliska leśne występujące na terenie Gminy Stopnica są narażone na następujące zagrożenia:

⁸ D. Kalina, R. Mirowski, *Miasto i gmina Stopnica. Dzieje i Zabytki*, Kielce – Stopnica 2015, s. 18-19.

- Czynniki atmosferyczne w postaci anomalii pogodowych, np. długotrwałych suszy, wiatrołomów,
- Pogorszenie właściwości gleby warunkujących jakość siedliska, np. silne wahania wilgotności, zmniejszenie żyzności gleby,
- Gradacje szkodników owadzych (np. foliofagów): pierwotne i wtórne,
- Grzybowe infekcje organów roślin: liści, pędów, pni, korzeni,
- Zbyt duża liczba roślinożernych ssaków, np. saren, gryzoni,
- Zanieczyszczenia powietrza, które swoje źródła mają w takich sektorach gospodarki jak: energetyka, gospodarka komunalna, transport,
- Zanieczyszczenie wód i gleb na skutek działalności człowieka w sferze przemysłowej, gospodarki komunalnej czy rolnictwa,
- Pożary lasów (w tym także wielkoobszarowe pożary lasów),
- Szkody leśne powstałe na skutek kłusownictwa i kradzieży, nadmiernego wykorzystania przestrzeni leśnej do celów rekreacyjnych,
- Niewłaściwie prowadzona gospodarka leśna, np. schematyczne postępowanie, nadmierne użytkowanie, zaniechanie pielęgnacji.

5.2.3. Cel i kierunki działań

Cel do roku 2024

Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Współdziałanie w realizacji gospodarki leśnej na terenie gminy w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	Gmina Stopnica, Lasy Państwowe, Starosta buski (w przypadku lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa)
Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną	Gmina Stopnica, Lasy Państwowe, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

5.3. Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią

5.3.1. Stan aktualny

WODY POWIERZCHNIOWE

Przez obszar Gminy Stopnica przepływają 4 rzeki, tj. Wschodnia, Sanica, Stopniczanka i Skrobaczówka oraz kilka mniejszych bezimiennych cieków wodnych. Na większości odcinków rzeki te są uregulowane i obwałowane. Gmina Stopnica tak jak całe województwo świętokrzyskie leży w dorzeczu Wisły i niemal w całości położona jest w zlewni Wschodniej, która jest naturalną bazą drenażu wód. W gminie większość cieków naturalnych odprowadzana jest do rzeki Pęczniak (w górnym biegu zwanej Sanicą) i jej dopływów. Cechą charakterystyczną sieci rzecznej jest jej zróżnicowana gęstość⁹.

Rzeka Wschodnia to prawostronny dopływ rzeki Czarna, który niemal na całej swej długości (48,5 km) utrzymuje się poza klasami czystości wód, a tylko niewielki końcowy odcinek od Sanicy do ujścia został zaklasyfikowany do II klasy (dobra jakość) ze względu na elementy biologiczne, fizykochemiczne i hydromorfologiczne (nie dokonano natomiast oceny stanu wód ze względu na brak badań elementów chemicznych), zaś jego potencjał ekologiczny jako dobry i powyżej dobrego.¹⁰ Na terenie Gminy znajduje się również 25 stawów hodowlanych oraz 2 zbiorniki wodne (w miejscowościach Wolica i Stopnica). Środowisko gminy uzupełniają niewielkie zbiorniki wodne pochodzenia krasowego lub powstałe jako martwe zakola i zarzeczca (o powierzchni do kilkudziesięciu arów). W związku z występowaniem terenów zalewowych w obrębie sieci rzecznej na terytorium Gminy istnieje lokalne potencjalne zagrożenie powodzią.¹¹

WODY PODZIEMNE

⁹ Program Ochrony Środowiska Gminy Stopnica z roku 2010

¹⁰ Stan środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2015, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Kielce 2015, s. 76.

¹¹ Gminny Plan Gospodarki Odpadami..., s. 8.

Na obszarze Gminy Stopnica nie znajduje się żaden Główny Zbiornik Wód Podziemnych. W bliskim sąsiedztwie znajdują się jednak górnokredowy GZWP -Niecka Miechowska oraz trzeciorzędowy GZWP -Subzbiornik Staszów.

Obszar Gminy Stopnica obejmuje fragmenty dwóch regionów hydrogeologicznych: nidziańskiego i przedkarpackiego. W regionie przedkarpackim użytkowe poziomy wodonośne występują tylko w obrębie piętra czwartorzędowego. Stanowią je wodonośne osady rzeczne (piaski, żwiry) pokrywające ilasto - mułowcowe osady trzeciorzędu - miocenu (iły krakowieckie). Wodonośność utworów czwartorzędowych uzależniona jest od ich miąższości, która zależy głównie od morfologii stropu mioceńskiego podłoża. Czwartorzędowe poziomy wodonośne występują w południowo -wschodniej części w dolinie rzeki Wisły i w północno-wschodniej części obszaru, w dolinie rzeki Wschodniej. Na rozległych obszarach płytkiego występowania ilastych utworów miocenu brak jest użytkowego poziomu wodonośnego. W regionie nidziańskim użytkowe poziomy występują w marglach kredy górnej, podrzędnie w wapieniach trzeciorzędu -miocenu. Trzeciorzędowe piętro wodonośne stanowią wapienie litotamniowe i detrytyczne miocenu. Ze względu na małą miąższość i nieciągłe występowanie tylko lokalnie pełnią rolę piętra użytkowego. Wodonośne utwory trzeciorzędu występują na kredowych wzniesieniach Garbu Pińczowskiego (w rejonie od Szczaworyża do Sułkowic oraz w rejonie od Zagajów do Magierowa). Wody w utworach trzeciorzędu pozostają w kontakcie hydraulicznym z wodonośnymi utworami kredy górnej.

W centralnej części gminy, w obrębie geologiczno-tektonicznej struktury Garbu Pińczowskiego występuje kredowe piętro wodonośne, które jest głównym użytkowym poziomem wodonośnym. Margle z wkładkami iłów, wapienie margliste i opoki kredy górnej tworzą główny poziom użytkowy. Poziom ten ma charakter szczelinowo -porowy. Utwory wodonośne kredy górnej wykazują typową dla zbiorników szczelinowych zmienność parametrów hydrogeologicznych¹².

WYKORZYSTANIE WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przeciętne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu 2015 roku w przeliczeniu na jednego

¹² Program Ochrony Środowiska Gminy Stopnica z roku 2010

mieszkańca Gminy Stopnica wyniosło 229,9m³. Oznacza to ponad dwukrotnie wyższe zużycie niż w przypadku całego powiatu buskiego.

Główne ujęcia wody znajdują się w miejscowościach:

- Wolica - zlokalizowane są tam: studnia głębinowa o wydajności 110m³/h, stacja wodociągowa oraz dwa zbiorniki żelbetowe kryte po 300m³ każdy,
- Podlasek - studnia głębinowa o wydajności 37m³/h, zbiornik wieżowy 200m³,
- Strzałków - studnia głębinowa o wydajności 37m³/h awaryjna 23,9 m³/h oraz dwa zbiorniki wyrównawcze po 1000 m³każdy.

Ujęcia te posiadają nadane prawnie strefy bezpośredniej ochrony sanitarnej. Wszystkie sieci wodociągowe oraz ujęcia wód są własnością Gminy Stopnica. Zarządcą sieci i ujęć jest Zakład Gospodarki Komunalnej w Stopnicy. Woda na terenie gminy we wszystkich ujęciach jest dobrej jakości. Ujęciem awaryjnym (rezerwowym) dla gminy Stopnica jest źródło wody w miejscowości Prusy.

5.3.2. Zagrożenia

Dla zasobów wód powierzchniowych i podziemnych głównym zagrożeniem są: spadek jakości wody związany z odprowadzaniem do nich pośrednio lub bezpośrednio zanieczyszczeń powstających w wyniku działalności człowieka oraz spływ powierzchniowy z terenów użytkowanych rolniczo. Niewielkie zakłady usługowo - produkcyjne, działające na terenie Gminy Stopnica, są obiektami o małej uciążliwości dla środowiska przyrodniczego. Nie ma tu obecnie czynnych zakładów wydobywczych i przetwórczych kopalin mineralnych. Działaniem wpływającym bezpośrednio na poprawę stanu zasobu wód powierzchniowych i podziemnych będzie dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

5.3.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi Gminy Stopnica oraz skuteczna ochrona przed powodzią.

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
---------------	--------------------------

Realizacja planów ratowniczych gmin, tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	Gmina Stopnica
Wspieranie działań mających za zadanie propagowanie racjonalnej gospodarki wodnej oraz ochrony zasobów wód przed nadmierną eksploatacją, minimalizacji strat wody	Gmina Stopnica, Podmioty gospodarcze, Szkoły

5.4. Ochrona powierzchni ziemi

5.4.1. Stan aktualny

W północnej, środkowej i południowej części Gminy zdecydowanie przeważają gliny piaszczyste, zaś w południowej – pokrywa lessowa. Piaski i żwiry występują głównie w dolinach rzek przepływających przez teren Gminy (Rycina 13).

Gleby o najwyższej klasie bonitacyjnej, tj. od I do III zajmują powierzchnię 4039 ha, co stanowi 46,2% ogółu użytków rolnych Gminy i tym samym stwarza dla niej optymalną bazę do produkcji warzywniczo-sadowniczej. Wartość bonitacyjna gleb na terenie Gminy przedstawia się następująco:

- gleby klasy I – 224 ha
- gleby klasy II – 867 ha
- gleby klasy III – 2948 ha
- gleby klasy IV – 4168 ha
- gleby klasy V – 1810 ha¹³

¹³Program Ochrony Środowiska..., s. 12.

Rycina 13. Mapa glebowo-rolnicza dla Miasta i Gminy Stopnica.

Źródło: mapa numeryczna opracowana w IUNG-PIB Puławy na podstawie mapy analogowej; układ współrzędnych zgodny z układem 1965 strefa 1; Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Państwowy Instytut Badawczy, Puławy 2006

Na terenie Gminy uprawia się głównie zboża i ziemniaki oraz pozostałe warzywa. Większość gruntów rolnych na terytorium Gminy charakteryzuje się dobrą i bardzo dobrą przydatnością rolniczą. Są to głównie gleby lessowe lub rędzinyowe wykształcone na węglanowych skałach kredowych, należące do kategorii gleb zbożowo-pastewnych i pszennych. Stąd znaczna część Gminy zajmują pola uprawne, które decydują o jej typowo rolniczym charakterze.¹⁴

¹⁴ D. Kalina, R. Mirowski, *Op. cit.*, s. 18.

5.4.2. Zagrożenia

Najbardziej istotnymi zagrożeniami dla powierzchni ziemi są:

- fizyczna degradacja gleb poprzez erozję wodną i eoliczną,
- nasilenie naturalnych procesów erozyjnych spowodowane zmianą stosunków wodnych,
- mechanizacja oraz intensyfikacja rolnictwa,
- nadmierne stosowanie środków ochrony roślin oraz nawożenia,
- skażenie gruntów ściekami bytowo - komunalnymi.

5.4.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Podniesienie świadomości mieszkańców na temat zagrożeń wpływających na środowisko glebowe.

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Koordinowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych	Gmina Stopnica,
Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw na środowisko glebowe	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

5.5. Ochrona zasobów geologicznych

5.5.1. Stan aktualny

Gmina Stopnica charakteryzuje się przeciętną bazą surowców skalnych. Na obszarze gminy rozpoznano pięć udokumentowanych złóż kopalin. Szczegóły zawiera poniższa tabela.

Tabela 4. Złoże kopalin na obszarze gminy Stopnica.

L.p.	Nazwa złoże	Kopalina	Powierzchnia (m ²)	Nr (MIDAS)	UWAGI
1	Chałupki	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	1568827	4334	
2	Zaborze	Kruszywa naturalne	28662+37652	5047	Dwa złoże
3	Żerniki	Kruszywa naturalne	478120	1336	
4	Jastrzębiec	Kruszywa naturalne	166942+143644	1335	Dwa złoże
5	Stopnica	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	3514237	4030	

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Centralnej Bazy Danych Geologicznych

Dodatkowo na obszarze Gminy Stopnica, przy jej wschodniej granicy w okolicach miejscowości Konary znajduje się fragment złoże wód leczniczych Busko-Północ.

5.5.2. Zagrożenia

Najbardziej istotnym zagrożeniem w przypadku zasobów złóż kopalnych jest nielegalne wydobycie materiału skalnego.

5.5.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Monitoring złóż kopalin pod kątem nielegalnego wydobycia	Gmina Stopnica, Właściciele gruntów
Uwzględnianie w nowych planach miejscowego zagospodarowania przestrzennego terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych	Gmina

6. Poprawa jakości środowiska

6.1. Ochrona wód

6.1.1. Stan aktualny

WODY POWIERZCHNIOWE

Obecnie klasyfikację stanu wód powierzchniowych określa się analizując poszczególne jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), zgodnie z wytycznymi Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2016 nr 0 poz. 1187).

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych takich jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych płynących występujące na terenie Gminy Stopnica przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 5. JCWP płynące na terenie Gminy Stopnica.

L.p	Nazwa JCWP	Kod europejski	Status JCWP	Ocena stanu JCWP*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*
1	Wschodnia do Sanicy	RW20006217883	silnie zmieniona część wód	Zły	Niezagrożona
2	Sanica do Brodu	RW2000621788429	silnie zmieniona część wód	Zły	Niezagrożona
3	Sanica od Brodu do ujścia	RW200092178849	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
4	Dopływ spod Kołaczkowic	RW200062178844	sztuczna część wód	zły	niezagrożona
5	Stopniczanka	RW2000621788469	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona
6	Pobocznicza	RW200062178869	naturalna część wód	zły	niezagrożona

7	Dopływ spod Zborowa ze zbiornikiem wodnym	RW20006217652	naturalna część wód	zły	zagrożona
8	Rząska	RW20006217649	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
9	Ciek od Broniny	RW20006216849	naturalna	dobry	niezagrożona
10	Dopływ z Chrzanowa	RW20006217656	naturalna	zły	zagrożona
11	Wschodnia od Sanicy do ujścia	RW20009217889	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549)

Każda z JCWP ma przypisany cel, jaki musiał zostać dla niej osiągnięty do końca 2015 roku. Cel ten został zdefiniowany poprzez przydzielenie każdej JCWP parametrów charakteryzujących stan/potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny, czyli wartości poszczególnych wskaźników biologicznych, a także wspierających je parametrów fizykochemicznych, hydromorfologicznych oraz chemicznych.

Ogólnie dla JCWP występujących na terenie gminy przypisano następujące cele:

- Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione, jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, tak aby osiągnąć dobry stan tych wód, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu,
- Celem środowiskowym dla sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych, a także zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Na chwile obecną trwają zaawansowane prace nad aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły a co za tym idzie weryfikacją założeń zwartych w pierwszej jego publikacji. Podkreślamy jednak że na dzień dzisiejszy aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami nie została zakończona, w związku z tym przy opracowaniu niniejszych analiz opierano się o dane zawarte w pierwotnym dokumencie tj. Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549).

WODY PODZIEMNE

Obecnie klasyfikację stanu wód podziemnych określa się analizując poszczególne jednolite części wód podziemnych (JCWPd) zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2016 poz. 85) oraz Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2010 nr 72 poz. 466). Jednolita część wód podziemnych (JCWPd) oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Tabela 6. JCWPd płynące na terenie Gminy Stopnica

L.p	Nazwa JCWPd	Kod europejski	Ocena stanu ilościowego JCWPd*	Ocena stanu Chemicznego JCWPd*	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych*
1	120	PLGW2200120	dobry	dobry	niezagrożona
2	122	PLGW2200122	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549)

Każda z JCWPd ma przypisany cel, jaki musiał być dla niej osiągnięty do końca 2015 roku. Cel ten został zdefiniowany poprzez przydzielenie każdej JCWPd parametrów charakteryzujących dobry stan chemiczny oraz dobry stan ilościowy.

Dla JCWPd występujących na terenie gmin związku przypisano następujące cele:

- Zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- Zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- Ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Na chwile obecną trwają zaawansowane prace nad aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły a co za tym idzie weryfikacją założeń zwartych w pierwszej jego publikacji. Podkreślamy jednak że na dzień dzisiejszy aktualizacja Planu Gospodarowania Wodami nie została zakończona, w związku z tym przy opracowaniu niniejszych analiz opierano się o dane zawarte w pierwszej jej publikacji tj. Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (M.P. 2011 nr 49 poz. 549)

6.1.2. Zagrożenia

Obszary problemowe w zakresie ochrony wód wynikające z aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy Stopnica to:

- ✓ niezadawalający stopień skanalizowania części gminy,
- ✓ „dzikie” i zorganizowane lecz niedostatecznie zabezpieczone przed wyciekami substancji zanieczyszczających składowiska odpadów komunalnych oraz składowiska odpadów przemysłowych.

6.1.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie, technicznie, geologicznie i środowiskowo	Gmina Stopnica, Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy
Rozbudowa infrastruktury wodno- kanalizacyjnej w Gminie Stopnica (kanalizacja- Prusy, Skrobaczów, Kuchary wodociąg- Szczytniki)	Gmina
Projektowanie i budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szczytniki, Strzałków, Czyżów, Dzieszławice, Jastrzębiec, Żerniki Dolne oraz uszczelnienie części głównego kolektora sanitarnego w Kątach Nowych	Gmina
Uporządkowanie gospodarki wodno- kanalizacyjnej w Gminie Stopnica (budowa odcinków sieci wod-kan w na nieruchomościach nowo zabudowanych)	Gmina
Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej w miejscowościach: Bosowice i Zaborze- opracowanie projektu budowlanego	Gmina
Remont i przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Kątach Nowych	Gmina
Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	Gmina
Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji	Gmina, Przedsiębiorcy,

ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami	Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe
Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe

6.2. Jakość powietrza

6.2.1. Stan aktualny

Do powietrza atmosferycznego emitowane są zarówno zanieczyszczenia pochodzenia naturalnego, jak i powstałe na skutek działalności antropogenicznej. Przy czym jako zanieczyszczenie należy rozumieć wprowadzane do dolnej warstwy atmosfery substancje stałe, ciekłe bądź gazowe, w ilościach większych, niż naturalne, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, rośliny i zwierzęta, a także niekorzystnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Ze względu na trwający od wielu dekad silny rozwój cywilizacyjny, w tym rozwój przemysłu, bardzo trudno jest w dzisiejszych czasach znaleźć miejsca, w których powietrze byłoby całkowicie wolne od antropogenicznych zanieczyszczeń powietrza.

W Polsce największą ilość zanieczyszczeń powietrza emituje sektor energetyczny (ponad 70% emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych) oraz przemysł cementowo-wapienniczy i chemiczny. Wskutek zaostrzenia prawa ochrony środowiska w ostatnich latach obserwuje się wyraźny spadek wielkości emisji z emitorów przemysłowych. Na zły stan aerosanitarny powietrza wpływa jednak nadal bardzo silnie emisja z sektora bytowo-komunalnego, tzw. „niska emisja”, której źródłem jest przede wszystkim spalanie paliw kopalnych w niewielkich lokalnych kotłowniach oraz paleniskach indywidualnych (domowe instalacje centralnego ogrzewania), które nie są wyposażone w żadne urządzenia filtrujące, które chroniłyby powietrze przed zanieczyszczeniem. Skala emisji ze wspomnianego źródła jest trudne do określenia. Wielkość niskiej emisji uzależniona jest od warunków sezonowych i najwyższe nasilenie osiąga w sezonie jesienno-zimowym, co związane jest z trwającym w tej porze roku sezonem grzewczym. Na nasilenie „niskiej emisji” wpływają także zanieczyszczenia emitowane w wyniku wzmożonego ruchu pojazdów po drogach stanowiących ważne szlaki

komunikacyjne (zanieczyszczenia powstałe ze spalania paliw oraz ścierania się opon i nawierzchni drogi).

Monitoring stanu powietrza atmosferycznego zapewnia kontrolę nad jego, jakością i poprawą w rejonach, w których występuje nadmierna emisja zanieczyszczeń. Za pomocą rocznych obserwacji, jakości stanu powietrza można określić strefy nadmiernej emisji, oraz monitorować bezpośrednio źródła zanieczyszczenia. Stan czystości powietrza atmosferycznego w Gminie Stopnica kształtowany jest nie tylko przez lokalne źródła zanieczyszczeń, ale również przez emitory o zasięgu ponadregionalnym zlokalizowane w oddalonych ośrodkach jak Połaniec. Masy powietrza nanoszone nad obszar gminy z tych terenów mogą zawierać znaczne ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, które deponowane są w obrębie poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego na drodze wchłaniania i akumulacji.

W rocznej ocenie jakości powietrza uwzględnia się substancje, dla których w prawie krajowym i w dyrektywach unijnych określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzkiego i ochronę roślin. Oceny jakości powietrza są wykonywane w odniesieniu do obszaru strefy.

W celu oceny jakości powietrza na terenie Województwa Świętokrzyskiego, wyznaczono strefy:

- Miasto Kielce
- Strefa świętokrzyska (w której znajduje się Gmina Stopnica)

Klasyfikację stref wykonano w oparciu o następujące założenia:

- Klasa A - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego
- Klasa B - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny lecz nie przekracza poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji
- Klasa C - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy
- Klasa D1 - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu)

- Klasa D2 - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu).

Tabela 7 Wynikowe klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.

Strefa	KLASA STREFY											
Strefa Świętokrzyska	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	PM ₁₀	Pb	AS	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}	O ₃
	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A

(Źródło. Opracowanie własne na podstawie „Oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2015” Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach.

W klasyfikacji stref dla kryterium ochrony zdrowia Gmina Stopnica wchodzi w skład strefy świętokrzyskiej. Na podstawie oceny rocznej strefę świętokrzyską określono jako A dla C₆H₆, NO₂, SO₂, CO, O₃ oraz Pb, As, Cd, Ni w pyłe zawieszonym PM₁₀. Również dla kryterium poziomu dopuszczalnego oraz poziomu docelowego pyłu zawieszonego PM_{2,5} strefę zakwalifikowano jako A. W wyniku klasyfikacji dokonanej z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi, strefę świętokrzyską przyporządkowano do klasy C z uwagi na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

6.2.2. Zagrożenia

Zagrożeniami dla stanu powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Stopnica są m.in.:

- emisje komunikacyjne,
- nieprawidłowe praktyki związane z gospodarowaniem odpadami komunalnymi (spalanie odpadów w piecach centralnego ogrzewania),
- spalanie niskokalorycznych i zawierających dużą zawartość siarki paliw stałych,
- bliskość źródła zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, jakim jest Grupa GDF SUEZ Energia Polska S.A. w Połańcu, „Truskawica” Spółka Akcyjna w Sitkówce, LHOIS Bukowa Sp. z o.o. w Bukowej, Lafarge Holcim – Cementownia w Małogoszczu, „Grupa Ożarów” S.A. w Ożarowie, Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. Cementownia w Nowinach,

Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A. w Grzybowie, CELSA „Huta Ostrowiec” Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrociepłownia Kielce, Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Starachowicach, Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. w Ostrowcu Św., Celsius Sp. z o.o. w Skarżysku-Kamiennej, MESKO S.A. w Skarżysku- Kamiennej.

6.2.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń powietrza w obiektach mieszkalnych oraz budynkach użyteczności publicznej	Gmina
Dokończenie inwestycji: Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych	Gmina
Propagowanie zagadnienia termomodernizacji budynków	Gmina
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie pozyskiwanie energii słonecznej, energii elektrycznej i energii z biomasy	Gmina
Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje Pozarządowe

6.3. Gospodarka odpadami

6.3.1. Stan aktualny

Problem z zagospodarowaniem coraz większej ilości wytwarzanych odpadów, powiązany ściśle z produkcją coraz liczniejszych dóbr konsumpcyjnych oraz systematycznym skracaniem długości życia wielu grup produktów (np. urządzeń elektronicznych

powszechnego użytku), to jeden z globalnych problemów środowiskowych. Radzić sobie z nim musi więc nie tylko Polska, ale bardzo wiele innych Państw, chociażby członków Unii Europejskiej.

W naszym kraju zdecydowana większość odpadów unieszkodliwiana jest na drodze ich składowania, a więc w sposób najmniej przyjazny środowisku przyrodniczemu.

Istnieje i jest równolegle stosowanych wiele podziałów odpadów. Najczęściej wykorzystywany dzieli odpady na odpady przemysłowe oraz odpady komunalne. Podział ten przyznaje odpadom pochodzącym z rolnictwa i hodowli osobną kategorię. Przy czym ta grupa odpadów jest w znaczącej części przeznaczana do odzysku, a jedynie niewielki odsetek wymaga unieszkodliwienia z uwagi na zagrożenie, jakie stanowi dla jakości gleb i wód gruntowych.

Głównym aktem prawnym regulującym problem gospodarki odpadami jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r. poz. 21 ze zm.). Ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Przepisy prawne w tej ustawie zostały skonstruowane w oparciu o fakt, iż podstawowe znaczenie ma zapobieganie powstawaniu odpadów. W ślad za tą zasadą poszczególne zapisy ustawy regulują kwestie ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z nieruchomości zamieszkałych oraz z punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych położonych na obszarze Gminy Stopnica prowadzone jest przez wykonawcę wybranego w drodze przetargu nieograniczonego na podstawie przepisów Prawo Zamówień Publicznych. Gmina Stopnica nie dysponuje własnym składowiskiem odpadów komunalnych.

6.3.2. Zagrożenia

Obszary problemowe dotyczące gospodarki odpadami na terenie Gminy Stopnica związane są z:

- nieprawidłowymi praktykami dotyczącymi gospodarowania odpadami przez mieszkańców (np. spalanie odpadów komunalnych, pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa np. wywóz na nielegalne wysypiska),

- dzikimi wysypiskami śmieci,
- występowaniem wyrobów zawierających azbest.

6.3.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko	Gmina
Edukacja ekologiczna mieszkańców	Gmina, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gminy
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	Gmina, Właściciele nieruchomości
Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	Gmina, Właściciele nieruchomości
Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	Gmina i placówki jej podległe
Bieżąca aktualizacja danych o gospodarce odpadami w gminie	Gmina
Zwiększenie udziału odzysku oraz recyklingu odpadów prowadzonych zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska	Gmina, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gmin
Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest poprzez realizację zapisów programów usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest	Gmina
Wspieranie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	Gmina, Placówki oświatowe
Rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów	Gmina

6.4. Oddziaływanie hałasu

6.4.1. Stan aktualny

Definicja hałasu zawarta w ustawie Prawo ochrony środowiska precyzuje zakres częstotliwości dźwięków, jakie odczuwane są przez organizmy żywe jako hałas (zakres częstotliwości od 16 Hz do 16000 Hz).

Hałas jest czynnikiem silnie zakłócającym komfort psychiczny ludzi, zwłaszcza w nasilonej formie, jaką obserwuje się na terenach silnie zurbanizowanych (dużych miastach), w których funkcjonuje gęsta sieć komunikacyjna i prowadzi swą działalność wiele zakładów przemysłowych.

Aby lepiej sprecyzować czym właściwie jest hałas, stosuje się zasadę, iż hałasem jest każdy dźwięk, który w danych warunkach określić można jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający, niezależnie od jego parametrów fizycznych. Reakcja na hałas jest więc kwestia indywidualną i zależną od osobniczej wrażliwości słuchowej jednostki.

Klimat akustyczny środowiska zewnętrznego, w jakim jednostka funkcjonuje, to zespół zjawisk akustycznych mających miejsce w otaczającym środowisku (najczęściej środowisku antropogenicznym), który określić można z zastosowaniem parametrów akustycznych czasu i przestrzeni.

Uciążliwość hałasu dla organizmu zależna jest od takich parametrów jak natężenie dźwięku, jego częstotliwość oraz czas trwania.

Kwestie ochrony środowiska przed hałasem podjęte zostały w głównej mierze w ustawie Prawo ochrony środowiska, które stanowi podstawę prawną działań zmierzających do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska omawianym czynnikiem szkodliwym.

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest z zastosowaniem równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w decybelach (dB). Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 poz. 112) określa dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie

elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$. Wskaźniki te mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska. Dopuszczalne wartości wskaźników w odniesieniu do jednej doby przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
	Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej" wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe2) d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców3)	68	60	55	45

Na stan akustyczny środowiska Gminy Stopnica mają wpływ uwarunkowania wynikające z położenia, wielkości zajmowanego obszaru, zaludnienia, stopnia urbanizacji, uprzemysłowienia oraz rozwoju szlaków komunikacyjnych. Najbardziej uciążliwym hałasem dla człowieka jest hałas komunikacyjny (najbardziej odczuwalny) oraz przemysłowy.

HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Głównym źródłem hałasu na terenie Gminy Stopnica jest transport drogowy. Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Na wzrost hałasu drogowego wpływają przede wszystkim problemy komunikacyjne, czyli nieprzystosowanie stanu technicznego dróg (parametrów i stanu nawierzchni) do występującego aktualnie natężenia ruchu i obciążenia.

Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu można przyjąć, że na terenie gminy utrzymywać się będzie tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Należy jednak podkreślić, że wzrost natężenia hałasu nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu natężenia ruchu samochodowego i rośnie wolniej. Wynika to głównie z poprawy jakości użytkowanych samochodów.

HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Hałas przemysłowy obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, jak i część procesów technologicznych czy instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Źródłem hałasu są również dźwięki emitowane z urządzeń obiektów handlowych oraz urządzenia nagłaśniające w lokalach rozrywkowych. Źródłem hałasu są ponadto linie przesyłowe wysokiego napięcia. Hałas powstaje także na terenie stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprężarek do napędu łączników i transformatorów. Skala zagrożenia hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża. Emisja tego typu hałasu ma zazwyczaj charakter lokalny.

Na chwilę obecną systemy doboru lokalizacji nowych inwestycji, a także potrzeba sporządzenia ocen oddziaływania na środowisko oraz kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenie tych uciążliwości. Ponadto dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją różne możliwości techniczne ograniczenia emisji (np. stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas).

6.4.2. Zagrożenia

Podstawowym zagrożeniem dla środowiska akustycznego Gminy Stopnica jest emisja hałasu komunikacyjnego zarówno w porze nocnej, jak i dziennej. Sytuacja ta wynika z obecności na terenie gminy drogi krajowej, a zwłaszcza odcinków przebiegających w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkaniowej.

6.4.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Przeciwdziałanie ponadnormatywnemu hałasowi komunikacyjnemu

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	Zarządcy dróg, Gmina
Wprowadzanie (w przypadku posiadania niezbędnych danych) do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przez hałasem	Gmina

6.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

6.5.1. Stan aktualny

Promieniowanie elektromagnetyczne (tzw. niejonizujące) uważa się obecnie za jedno z poważniejszych zanieczyszczeń środowiska. Promieniowanie to powstaje w wyniku działania zespołów sieci i urządzeń elektrycznych użytkowanych w miejscach pracy czy w domu, ale też wskutek pracy urządzeń elektromedycznych służących do badań diagnostycznych i zabiegów fizykochemicznych, stacji nadawczych, urządzeń energetycznych, a także urządzeń telekomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych.

Objektami, które mogą generować promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w środowisku są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiowe i telewizyjne,
- łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- stacje radiolokacji i radionawigacji,
- stacje transformatorowe,
- sprzęt gospodarstwa domowego i powszechnego użytku zasilany prądem zmiennym 50Hz.

Pola elektromagnetyczne mogą także być pochodzenia naturalnego. Są to między innymi promieniowanie elektromagnetyczne Ziemi lub wyładowania elektryczne w czasie burzy.

Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne są emisje z urządzeń, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci fal radiowych o częstotliwości od 0,1 do 300 MHz i mikrofal od 300 MHz do 300 GHz.

Głównym, mającym największe znaczenie, źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego na terenie Gminy Stopnica jest terenowa sieć elektroenergetyczna, na którą składają się linie napowietrzne wysokiego napięcia oraz linie średniego, a także stacje transformatorowe.

Urządzenia, które mogą w największym stopniu wpływać na zmianę natężenia pola elektromagnetycznego, jakie odnotowuje się w środowisku gminy to linie energetyczne.

Do punktowych źródeł pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na jakość środowiska na terenie gminy zaliczyć należy także:

- bazowe stacje telefonii komórkowej, których wg. szacunków na terenie gminy znajduje się 10,
- urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych, będące w dyspozycji policji i straży pożarnej, a także urządzenia mogące oddziaływać w skali domowej, np. niesprawne kuchenki mikrofalowe.

6.5.2. Zagrożenia

Jeśli chodzi o występujące w otoczeniu siedzib ludzkich źródła pól elektromagnetycznych, największe obawy wśród społeczeństwa budzi rozwój telefonii komórkowej i budowa coraz to nowych masztów wyposażonych w liczne nadajniki. Rozwój

branży telekomunikacyjnej to jednak nie tylko nowe stacje bazowe (montowane m. in. na wysokich budynkach lub tych wybudowanych na wzniesieniach), niezbędne do prawidłowego funkcjonowania łączności telefonii komórkowej, ale także lawinowy wzrost liczby samych aparatów telefonicznych, których użytkowanie również powoduje emisję promieniowania elektromagnetycznego.

6.5.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

***Minimalizacja oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka
i środowisko***

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
W przypadku dysponowania danymi wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi	Gmina
Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	Gmina, Organizacje Pozarządowe

6.6. Poważne awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia

6.6.1. Stan aktualny

Pod pojęciem poważnej awarii rozumieć należy skutki zaistniałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Awarie te mogą prowadzić do natychmiastowego powstania zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska, a także powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie poważnych awarii w kontekście środowiskowym jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska (POŚ), w której zawarto przepisy ogólne oraz określono instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie.

Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia poważnej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa. Potencjalne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego (sytuacje awaryjne lub katastrofy) na terenie gminy stwarzają głównie:

- urządzenia techniczne (instalacje) magazynujące produkty ropopochodne oraz instalacje w zakładach produkcyjnych przechowujące dla potrzeb produkcji substancje chemiczne,
- transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych, wybuchowych), głównie na drodze krajowej, mogący powodować m.in. zagrożenie zanieczyszczenia gleb oraz pożarowe na terenach leśnych,
- magazynowania materiałów i substancji niebezpiecznych, w tym czasowe magazynowanie odpadów niebezpiecznych,

Głównym zagrożeniem i wystąpieniem klęsk żywiołowych, na terenie gminy Stopnica mogą być podtopienia lub powodzie, wywołane deszczami nawalnymi. Kolejne zagrożenie stanowią susze, które spowodowane z kolei są niedoborem opadów, lub nieznacznym opadem w połączeniu z wysoką temperaturą i brakiem dostępności zasobów wodnych. Ze zjawiskiem suszy mamy do czynienia coraz częściej (w ostatnich latach co rok w większym lub mniejszym zakresie), co nie jest dobrym prognostykiem dla produkcji rolniczej, tak ściśle związanej z zasobami wodnymi.

6.6.2. Zagrożenia

Szczególnym zagrożeniem na terenie Gminy Stopnica jest prawdopodobieństwo wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz ekstremalnych zjawisk pogodowych.

6.6.3. Cel i strategia działań

Cel do roku 2024

Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń.

Kierunki działań

Rodzaje zadań	Jednostka odpowiedzialna
Monitoring potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji	Gmina
Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	WIOŚ Kielce, Placówki oświatowe, Gmina
Edukacja dotycząca właściwych zachowań poprzez akcje profilaktyczne	Gmina, WIOŚ Kielce, Placówki oświatowe
Rozwój systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych;	Gmina, Placówki oświatowe
Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych	Gmina

7. Plan operacyjny

7.1. Wprowadzenie

Ustanowione na podstawie analizy zagrożeń dla poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego Gminy Stopnica cele średniokresowe (wskazane w poprzednich rozdziałach niniejszego opracowania) stanowiły, wraz z wytycznymi polityki finansowej gminy, podstawę do opracowania planu operacyjnego na lata 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2024, czyli listy konkretnych działań priorytetowych do realizacji. Cele dotyczą poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, a wytyczne polityki finansowej pomagają określić zasadność określonych działań i formę, w jakiej zostaną zrealizowane.

Skuteczna realizacja celów, jakie stawia sobie Gmina Stopnica w Programie wymaga znacznego zaangażowania organów administracji samorządowej oraz wytężonej współpracy pomiędzy gminami związku a ogółem instytucji, jednostek, podmiotów odpowiedzialnych za działania na rzecz ochrony środowiska na szczeblu gminnym.

7.2. Kryteria wyboru przedsięwzięć

Przedsięwzięcia przeznaczone do realizacji w latach 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2024, muszą być zgodne z postanowieniami dokumentów wyższego szczebla, a także regulacjami prawnymi obowiązującymi na terenie Polski.

7.3. Lista przedsięwzięć

Lista przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w latach 2017 – 2020 z perspektywą do roku 2024 została przedstawiona w poniższych tabelach. Istotnym jest, aby podkreślić, iż zaproponowana lista przedsięwzięć nie blokuje możliwości realizacji innych przedsięwzięć charakteryzujących się mniejszym jednostkowym efektem. Istnieje więc możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych w poniższej tabeli, ale mieszczących się w ramach wyznaczonych celów średniookresowych.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Okres	Szacunkowe koszty (w tys. PLN)	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
Cel: Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego					
1.1	Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	2019, 2021,	3	Gmina	środki własne
1.2	Opracowanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	2024	6	Gmina	środki własne
1.3	Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne
1.4	Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne
Cel: Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie					
2.1	Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, np. organizowanie konkursów i sesji popularno - naukowych związanych z tematyką środowiskową	2017-2024	7	Gmina	środki własne WFOŚiGW
2.2	Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne, WFOŚiGW
2.3	Organizacja imprez (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	2017-2024	15	Gmina	środki własne, WFOŚiGW
2.4	Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gmin	2017-2024	koszty zależne od wielkości inwestycji	Gmina	środki własne, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

2.5	Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Media	środki własne
2.6	Udział przedstawicieli Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne
2.7	Doskonalenie współpracy władz gminnych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne
2.8	Wspieranie inicjatyw szkoleniowych, obejmujących zagadnienia środowiskowe, organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Organizacje pozarządowe	środki własne, WFOŚiGW
Gel: Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej					
3.1	Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków poprzez: - opiekę nad obszarami przestrzeni publicznej – nasadzenie i kształtowanie zieleni, - opiekę nad pomnikami przyrody na terenie gminy, - przestrzeganie okresów lęgowych ptaków przy pracach termo modernizacyjnych oraz minimalizacja skutków ograniczenia miejsc lęgowych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach	środki własne, WFOŚiGW
3.2	Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina Stopnica	środki własne
3.3	Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, GCK	środki własne, WFOŚiGW
3.4	Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne, WFOŚiGW

Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej					
4.1	Współdziałanie w realizacji gospodarki leśnej na terenie gminy w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Lasy Państwowe, Starosta buski (w przypadku lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa)	środki własne jed. realizujących zadanie
4.2	Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Lasy Państwowe, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne jed. realizujących zadanie
Cel: Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy oraz skuteczna ochrona przed powodzią.					
5.1	Realizacja planów ratowniczych gminy tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne
5.2	Wspieranie działań mających za zadanie propagowanie racjonalnej gospodarki wodnej oraz ochrony zasobów wód przed nadmierną eksploatacją, minimalizacji strat wody	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Podmioty gospodarcze, Placówki oświatowe	środki własne jed. realizujących zadanie, środki zewnętrzne
Cel: Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe					
6.1	Koordinowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne jed. realizujących zadanie
6.2	Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Podmioty gospodarcze, Organizacje pozarządowe	środki własne, środki zewnętrzne
6.3	Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw na środowisko glebowe	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Placówki oświatowe,	środki własne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

				Organizacje pozarządowe	
Cel: Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji					
7.1	Monitoring złóż kopalin pod kątem nielegalnego wydobycia	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Właściciele gruntów	środki własne, środki zewnętrzne
7.2	Uwzględnianie w nowych planach miejscowego zagospodarowania przestrzennego terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina	środki własne
Cel: Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych					
8.1	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie, technicznie, geologicznie i środowiskowo	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina, Właściciele gruntów, Przedsiębiorcy	środki własne, środki zewnętrzne, WFOŚiGW, NFOŚiGW
8.2	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w Gminie Stopnica (kanalizacja- Prusy, Skrobaczów, Kuchary wodociąg- Szczytniki)	2012-2019	4 797	Gmina,	środki własne, środki zewnętrzne
8.3	Projektowanie i budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szczytniki, Strzałków, Czyżów, Dzieszławice, Jastrzębiec, Żerniki Dolne oraz uszczelnienie części głównego kolektora sanitarnego w Kątach Nowych	2014-2021	9 614	Gmina	środki własne, środki zewnętrzne
8.4	Uporządkowanie gospodarki wodno-kanalizacyjnej w Gminie Stopnica (budowa odcinków sieci wod-kan w na nieruchomościach nowo zabudowanych)	2016-2017	145	Gmina	środki własne, środki zewnętrzne
8.5	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach: Bosowice i Zaborze- opracowanie projektu budowlanego	2016-2018	111	Gmina	środki własne, środki zewnętrzne
8.6	Remont i przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Kątach Nowych	2014-2018	395	Gmina	środki własne, środki zewnętrzne
8.7	Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina, Przedsiębiorcy	środki własne, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

8.8	Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami.	2017-2024	10	Gmina, Przedsiębiorcy, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
8.9	Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
Cel: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej					
9.1	Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń powietrza w obiektach mieszkalnych oraz budynkach użyteczności publicznej	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina	środki własne
9.2	Dokończenie inwestycji: Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych	2011-2017	8 817	Gmina	Środki własne i Środki z Unii Europejskiej (szwajcarski fundusz)
9.3	Propagowanie zagadnienia termomodernizacji budynków	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina	Środki własne
9.4	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie pozyskiwanie energii słonecznej, energii elektrycznej i energii z biomasy	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od wielkości inwestycji	Gmina	Środki własne i środki z programów regionalnych
9.5	Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	2017-2024	koszty zależne od potrzeb	Gmina, Placówki oświatowe, Organizacje Pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
Cel: Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko					
10.1	Ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne
10.2	Edukacja ekologiczna mieszkańców	2017-	koszty zależne od	Gmina, Podmioty zajmujące się	środki własne,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

		2024	potrzeb	gospodarką odpadami na terenie gminy	środki zewnętrzne
10.3	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	2017-2024	koszty w zależności od powierzchni	Gmina, Właściciele nieruchomości	środki własne, środki zewnętrzne
10.4	Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina,	środki własne, środki zewnętrzne
10.5	Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne jednostek realizujących zadanie
10.6	Bieżąca aktualizacja danych o gospodarce odpadami w gminie.	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne,
10.7	Zwiększenie udziału odzysku oraz recyklingu odpadów prowadzonych zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina, Podmioty zajmujące się gospodarką odpadami na terenie gminy	środki własne jednostek realizujących zadanie
10.8	Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest poprzez realizację zapisów programów usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne
10.9	Wspieranie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	2017-2014	koszty w zależności od potrzeb	Gmina, Placówki oświatowe	Środki własne
10.10	Rozbudowa PSZOK	2018	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	Środki własne
Cel: Ocena poziomu zagrożenia ponadnormatywnym hałasem oraz zmniejszenie zagrożenia pochodzącego przede wszystkim ze źródeł komunikacyjnych					
11.1	Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	2017-2024	koszt realizacji zadania zależny od rodzaju i wielkości	Zarządcy dróg, Gmina	środki własne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

			inwestycji		zarządcy dróg
11.2	Wprowadzanie (w przypadku posiadania niezbędnych danych) do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przez hałasem	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne
Cel: Ocena poziomu zagrożenia nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko					
12.1	W przypadku dysponowania danymi wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne
12.2	Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina, Organizacje Pozarządowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
Cel średniookresowy: Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń					
13.1	Monitoring potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina	środki własne
13.2	Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	WIOŚ Kielce, Placówki oświatowe, Gmina Stopnica	środki własne jednostek realizujących zadanie
13.3	Edukacja dotycząca właściwych zachowań poprzez akcję profilaktyczną np.: „ogólnopolski konkurs wiedzy pożarniczej”, „Dni otwarte strażnic” czy akcja „Ognisty ratownik-gorąca krew”	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina i placówki jej podległe, WIOŚ Kielce, Placówki oświatowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
13.4	Rozwój systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina Stopnica i placówki im podległe, Placówki oświatowe	środki własne jednostek realizujących zadanie
13.5	Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych	2017-2024	koszty w zależności od potrzeb	Gmina Stopnica,	środki własne jednostek realizujących zadanie

Opracowane dokument nie jest koncepcją techniczną bądź projektem skonkretyzowanych przedsięwzięć. Określa raczej ogólne założenia w zakresie ochrony środowiska, w tym wyznacza cele i zadania środowiskowe jakie powinny być wdrożone aby dokonać poprawy zdiagnozowanych problemów, przy czym przedstawione rozwiązania tworzą szerokie ramy realizacji poszczególnych zadań i nie ograniczają się do ściśle określonych przedsięwzięć. Konkretnie parametry inwestycji, skale przedsięwzięcia i lokalizację będzie można przedstawić na późniejszym etapie tj. oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych przedsięwzięć.

Możemy jednak założyć, że przedstawione w POŚ cele będą wymagały przeprowadzenia działań administracyjno- organizacyjnych oraz inwestycyjnych. Do pierwszej grupy można zaliczyć działania gminy w zakresie efektywnego przekazywania informacji o środowisku, egzekwowaniem zapisów prawa, oraz edukacji ekologicznej, prowadzenie szkoleń, warsztatów, wydawanie broszur o tematyce ekologicznej, wskazywanie zysków jakie niesie ekologia itp. Działanie te będą generować jedynie pozytywne efekty (w dłuższej perspektywie czasu) przede wszystkim w rejonie niskiej emisji, gospodarki odpadami, środowiskowym stanie lasów, gospodarce wodnej i ściekowej.

Druga grupa działań tj. inwestycyjne będzie wymagała realizacji przedsięwzięć przede wszystkim z zakresu budowy, rozbudowy, przebudowy lub modernizacji sieci kanalizacyjnej oraz sieci drogowej. Ta grupa działań będzie miała dwojakie oddziaływania: Na etapie realizacji przedsięwzięć z ww. grupy będą powstawały oddziaływania w zakresie negatywnym tj.:

- emisji hałasu wywołanego użyciem sprzętu mechanicznego,
- emisji zanieczyszczeń gazowych przede wszystkim związanych z pracą silników spalinowych,
- potencjalnej emisji zanieczyszczeń płynnych powstałych w wyniku korzystania z niesprawnych maszyn i urządzeń (w tym również awarii sprzętu) bądź zastosowania nieodpowiednich materiałów,
- płoszeniem zwierząt którego źródłem będzie wyżej wspomniany hałas jak i zmożona penetracja terenu,
- zmiany stosunków wodnych w otoczeniu miejsca prac związku z prowadzeniem wielkoobszarowych głębokich wykopów, niwelacji terenu lub jego podnoszenie,

- zmiany w odprowadzaniu wód oraz jej spływie, co może prowadzić m.in. do podtopień okolicznych terenów,
- zmiany w strukturze i stanie gleby i powierzchni terenu,
- zmiany aktualnych warunków bytowania zwierząt i roślin,
- niecelowe straty w populacji zwierząt i roślin,
- negatywne oddziaływania na formy ochrony przyrody.

Należy zaznaczyć, że te negatywne oddziaływania etapu realizacji przedsięwzięć wchodzących w skład działań inwestycyjnych w większości będą miały charakter krótkotrwały, lokalny i ustąpią wraz z zakończeniem inwestycji. A każde z tych przedsięwzięć będzie rozpatrywane indywidualnie po określeniu ich parametrów oraz lokalizacji na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Nadmieniamy, że doprecyzowane przedsięwzięcia będą obejmował szereg czynników ograniczających natężenie jak i zasięg oddziaływania tj. przede wszystkim:

- trafny wybór lokalizacji (trasy inwestycji) określony po wnikliwej weryfikacji form ochrony przyrody i poprzedzony terenową inwentaryzacją fauny i flory oraz analizie oddziaływań,
- stosowanie nowoczesnych technologii charakteryzujących się małą materiałochłonnością oraz małoinwazyjnymi rozwiązaniami,
- sprawną realizację opartą na wykształconej i doświadczonej kadrze kierowniczej.

Na etapie eksploatacji przedsięwzięć z ww. grupy będą powstawały oddziaływania w zakresie pozytywnym tj.:

- ograniczeniem oddziaływania na klimat akustyczny przede wszystkim w związku z rozładowaniem ruchu samochodowego w okolicach siedzib ludzkich poprzez przebudowę i modernizację istniejących sieci drogowych,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń gazowych poprzez wymianę kotłowni oraz propagowanie ekologicznego transportu. Wymiana starych kotłowni znacząco obniży ilość zanieczyszczeń przedostających się do powietrza w ramach, tzw. niskiej emisji.
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ciekłych poprzez budowę, rozbudowę, przebudowę lub modernizację sieci kanalizacyjnej oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,

- ograniczenie oddziaływania na grunt, powierzchnie terenu, krajobraz terenów zdegradowanych oraz dzikich wysypisk. Rekultywacja pozwoli na odzyskanie ich dla celów rolniczych lub leśnych,
- ograniczenie niebezpieczeństw związanych z utratą zdrowia, oraz życia poprzez realizację przedsięwzięć z gospodarowania azbestem.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić że zapisy Programu Ochrony Środowiska spowodują, w perspektywie długoterminowej, redukcję zanieczyszczeń przedostających się do środowiska co znacząco poprawi jego jakość oraz komfort życia mieszkańców.

Nie ma podstaw do stwierdzenia, że zapisy Programu Ochrony Środowiska, w dłuższej perspektywie czasowej, będą miały negatywny wpływ na środowisko.

7.4. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

W niniejszej dokumentacji przedstawione zostały działania, które mogą wywołać zarówno skutki pozytywne jak i negatywne dla środowiska. Realizacja części przedsięwzięć wymagać będzie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, dla której uzyskania konieczne jest opracowanie karty informacyjnej przedsięwzięcia i raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. W trakcie realizacji działań Programu Ochrony Środowiska należy podjąć przede wszystkim środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko tj.:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć,
- monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z zasadami ochrony środowiska,
- egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach utrzymania czystości i porządku w gminie oraz w przepisach prawnych,

- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska na terenie Gminy (obecnie są one w posiadaniu różnych podmiotów – WIOŚ, Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny i inne),
- cykliczne działania edukacyjne dla społeczeństwa.

Potencjalne negatywne oddziaływanie działań inwestycyjnych na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ wielkość wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji, także pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym firmom do unieszkodliwienia lub odzysku,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- prowadzenie konsultacji ze społecznością lokalną w celu uniknięcia konfliktów społecznych.

Do działań realizowanych w ramach Programu które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej (tj. kanalizacja sanitarna), modernizacja dróg gminnych. Są to inwestycje, które na obecnym etapie można uznać za wymagające lub mogące wymagać raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Dz. U. z 2016 r. poz. 71).

Należy zaznaczyć, że jest to jedynie wstępna, bardzo ogólna kwalifikacja przedsięwzięć do procedury oceny oddziaływania na środowisko, natomiast szczegółowe kwalifikowanie należy prowadzić na etapie projektowania i realizacji przedsięwzięć.

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt. Niemniej na obecnym etapie nie przewiduje się zaistnienia szkód w środowisku wywołanych realizacją planu i programu, które wymagałyby kompensacji.

Przy realizacji poszczególnych rozwiązań należy szczegółowo przebadać już konkretne przedsięwzięcia pod kątem ich oddziaływania na środowisko. W wyniku tej analizy koniecznym może okazać się podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych bądź nawet kompensacyjnych, np.:

- translokacje populacji gatunków podlegających ochronie prawnej i zagrożonych w siedliska zastępcze, jeśli nie istnieje racjonalny sposób na ich zachowanie *in situ*.
- wykupywanie gruntów przeznaczonych dla realizacji celów ochrony przyrody jako rekompensaty za spowodowane straty w środowisku przyrodniczym,
- stosowanie nasadzeń kompensacyjnych w przypadku konieczności likwidacji fragmentów zakrzewień lub zadrzewień w dolinach rzecznych,
- przeznaczanie jak największej powierzchni rekultywowanych wyrobisk czy innych terenów pod naturalną sukcesję, w umownym „ekologicznym” kierunku rekultywacji.

Szczególną uwagę należy zwrócić na prace związane z usuwaniem azbestu oraz termomodernizacją budynków, gdyż mogą stanowić zagrożenie dla chronionej fauny. Należy pamiętać iż otwory wentylacyjne, szczeliny, zagłębienia w elewacji, przestrzeń stropodachów budynków itp. mogą stanowić siedlisko chronionych gatunków zwierząt np. jerzyka (*Apus apus*), wróbla (*Passer domesticus*), czy też nietoperzy, oraz że wszelkie prace ograniczające dostęp ptaków bądź nietoperzy objętych ochroną gatunkową do miejsc ich regularnego przebywania, rozrodu, zimowania należy traktować jako niszczenie ich siedlisk, co jest działaniem niezgodnym z prawem.

Jak zaleca Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w przypadku zaobserwowania siedlisk gatunków chronionych przed rozpoczęciem prac remontowych zarządca zasadne jest

wykonanie ekspertyzy przyrodniczej stwierdzającej obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym. Ekspertyzę tą może wykonać osoba fizyczna, merytorycznie związana z ornitologią i chiropterologią. Jeżeli w ramach ww. ekspertyzy zostanie stwierdzone występowanie gatunków chronionych, termin i sposób wykonania prac należy dostosować do ich okresów lęgowych. W przypadku konieczności zniszczenia podczas prac realizacyjnych siedlisk ptaków lub ssaków objętych ochroną, należy uzyskać zezwolenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach, przy jednoczesnym zapewnieniu zastępczych miejsc lęgowych, np. poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków i budek lub schronów dla nietoperzy.

Przy uzyskiwaniu ww. zezwolenia należy wystąpić do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z odpowiednim wnioskiem (dostępnym w siedzibie RDOŚ Kielce lub na stronie internetowej) z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym – zbyt późne rozpoczęcie formalności może uniemożliwić przeprowadzenie prac w zaplanowanym czasie.

Nie zastosowanie się do przedstawionej procedury może być przyczyną wstrzymania prac oraz ewentualną koniecznością poniesienia kary, którą w takich przypadkach stanowi grzywna a nawet areszt.

W przypadku realizacji inwestycji dotyczących instalacji systemów energii odnawialnej istnieje zagrożenie, że mogą wystąpić kolizje ptaków z panelami fotowoltaicznymi przy próbie ich lądowania na panelach, w skutek efektu odbicia lustrzanego, które może imitować tafnię wody. Problem ten jest jednak łatwy do wyeliminowania poprzez zastosowanie paneli posiadających białe granice oraz białe paski podziału. Dodatkowo panele będą montowane na budynkach rozproszonych, więc ich skala oddziaływania jest niewielka.

8. Uwarunkowania finansowe

8.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych

Realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska wiąże się z przeznaczeniem na ten cel w budżecie gminnym określonych środków finansowych. Koszty realizacji działań prośrodowiskowych wskazanych w Programie Ochrony Środowiska przewyższają jednak

możliwości budżetowe Gminy Stopnica. Stąd też potrzeba starań o finansowanie zewnętrzne przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi formami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

8.1.1. Fundusze krajowe

Do krajowych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)**

NFOŚiGW prowadzi samodzielną gospodarkę finansową działając na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska. Realizując w praktyce zasadę „zanieczyszczający płaci”, Narodowy Fundusz zasilany jest głównie wpływami z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych, opłat wynikających z Prawa energetycznego oraz ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przychodów ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych źródeł. NFOŚiGW zapewnia wykorzystanie środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska, m.in. z Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Instrumentu Finansowego LIFE, Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dzięki Systemowi zielonych inwestycji (GIS - Green Investment Scheme) oraz środkom uzyskanym przez Polskę w międzynarodowych transakcjach sprzedaży uprawnień do emisji dwutlenku węgla, przyznanych w ramach Protokołu z Kioto, NFOŚiGW dofinansowuje inwestycje z zakresu ochrony klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Narodowy Fundusz oferuje beneficjentom pomoc w sprawnej i terminowej realizacji projektów, dysponując m.in. programami współfinansowania przedsięwzięć ze środków krajowych. NFOŚiGW zapewnia wsparcie finansowe przede wszystkim dla projektów, które realizują środowiskowe zobowiązania Polski wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej.

Wspiera także działania Ministra Środowiska w wypełnianiu polskich zobowiązań w ramach m.in. Konwencji Klimatycznej, Konwencji o Różnorodności Biologicznej, programu NATURA 2000.

Cel generalny Strategii działania NFOŚiGW to „Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku”. Cel ten jest realizowany w ramach czterech priorytetów:

- Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi;
- Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- Ochrona atmosfery;
- Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

W ramach powyższych priorytetów horyzontalnie realizowane są również działania związane z edukacją ekologiczną, ekspertyzami, innowacyjnością, niskoemisyjną i zasobooszczędną gospodarką oraz monitoringiem środowiska i zapobieganiem zagrożeniom, a także wspieraniem systemów zarządzania środowiskowego.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach,
- Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych,
- Racjonalna gospodarka odpadami
- Ochrona powierzchni ziemi,
- Geologia i Górnictwo,
- Poprawa jakości powietrza,
- Poprawa efektywności energetycznej,
- Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
- System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme),
- Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej.

W Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej występują trzy formy dofinansowywania:

- ✓ finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki);

- ✓ finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia);
- ✓ finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach jest samorządową osobą prawną, działającą w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z ustawowo określonymi kierunkami przeznacza środki na dofinansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Głównym zadaniem Funduszu jest finansowe wspieranie ww. przedsięwzięć realizowanych na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Priorytetowe znaczenie ma współfinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przy udziale środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi. Jako jednostce predystynowanej do wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Funduszowi powierzono pełnienie funkcji Instytucji Wdrażającej projektów o wartości do 25 mln euro dla dwóch osi priorytetowych: I – Gospodarka wodno-ściekowa i II – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Główne zadania i kierunki działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach wyznaczone są przez Radę Nadzorczą w przyjmowanym corocznie planie działalności oraz w zatwierdzanej odrębnie na każdy rok liście przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez Fundusz.

Nad realizacją tych założeń czuwają organy Funduszu: Rada Nadzorczą oraz Zarząd, dbając, aby wszyscy potencjalni Beneficjenci mieli stały dostęp do aktualnych zasad udzielania pomocy, listy przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania oraz kryteriów ich wyboru i podejmowali wysiłek realizacji zadań na rzecz ochrony środowiska.

Celem strategicznym Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku w województwie świętokrzyskim. Cel ten realizowany będzie w ramach pięciu priorytetów:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,

- ochrona atmosfery oraz ochrona przed hałasem,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- inne działania ochrony środowiska,

z uwzględnieniem działań służących:

- realizacji procesu wypełniania zobowiązań środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego, w celu uzyskania zakładanych efektów ekologicznych,
- priorytetowemu wspomaganiu przedsięwzięć dofinansowywanych środkami bezzwrotnymi pochodzącymi z Unii Europejskiej poprzez współudział w zapewnieniu niezbędnego wkładu krajowego w celu jak najpełniejszego wykorzystania środków pochodzących z UE,
- maksymalizacji efektów ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem efektywnego wykorzystania posiadanych środków na stymulowanie prośrodowiskowego wzrostu gospodarczego województwa świętokrzyskiego,
- wspieraniu zintegrowanego podejścia do ograniczenia i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń,
- pomocy w realizacji zmniejszenia energochłonności gospodarki oraz wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- promowaniu przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych,
- wspieraniu edukacji ekologicznej, mającej na celu kształtowanie proekologicznych postaw i zachowań społeczeństwa upowszechniających ideę zrównoważonego rozwoju.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje wdrażania projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat oraz dofinansowania niektórych zadań w formie dotacji.

8.1.2. Fundusze Unii Europejskiej

Do unijnych funduszy ochrony środowiska w Polsce zalicza się:

- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ)**

Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Główne obszary, na które zostaną przekazane środki to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Dzięki równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program będzie skutecznie realizował założenia strategii Europa 2020, z którą powiązany jest jego cel główny - wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

Obszary wsparcia i rodzaje projektów możliwych do realizacji w ramach programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to:

Zmniejszenie emisyjności gospodarki:

- wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii (OZE);
- poprawa efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym;
- promowanie strategii niskoemisyjnych;
- rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji.

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- dostosowanie do zmian klimatu;
- ochrona i zahamowywanie spadku różnorodności biologicznej;
- poprawa jakości środowiska miejskiego;
- rozwój infrastruktury środowiskowej.

Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego:

- rozwój drogowej infrastruktury w sieci TEN-T;
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym;
- transport intermodalny, morski i śródlądowy.

Infrastruktura drogowa dla miast:

- poprawa dostępności miast i przepustowości infrastruktury drogowej (rozwój infrastruktury drogowej w miastach i tras wylotowych z miast, budowa obwodnic).

Rozwój transportu kolejowego w Polsce:

- rozwój kolei w TEN-T, poza siecią i kolei miejskich.

Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach:

- infrastruktura i tabor dla publicznego transportu zbiorowego w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.

Poprawa bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej;
- budowa i rozbudowa magazynów gazu ziemnego;
- rozbudowa terminala LNG.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia:

- wsparcie infrastruktury systemu państwowego ratownictwa medycznego;
- wsparcie infrastruktury szpitali ponadregionalnych i współpracujących z nimi jednostek diagnostycznych w zakresie chorób „aktywności zawodowej” i opieki nad matką i dzieckiem.

Sposób finansowania projektów

W zależności od rodzaju podmiotu korzystającego ze wsparcia oraz specyfiki projektu różna jest struktura finansowania. Pierwsza podstawowa zasada mówi, że dofinansowane mogą być jedynie tzw. koszty kwalifikowane. Katalog takich kosztów określony jest dla każdego programu i typu projektu. Jeżeli pojawi się potrzeba zrealizowania działań, które nie znalazły się na liście kosztów kwalifikowanych, należy sfinansować je ze środków własnych. W części projektów finansowanych w programie Infrastruktura i Środowisko wymagane jest, aby ich realizatorzy partycypowali w kosztach, wnosząc tzw. wkład własny. Zasada ta dotyczy projektów, w których występuje pomoc publiczna. Beneficjenci otrzymują dofinansowanie w formie refundacji (wypłacane wsparcie stanowi zwrot całości lub części wydatków rzeczywiście poniesionych przez realizatora projektu i sfinansowanych z jego własnych środków) lub zaliczki (wypłacanej na poczet planowanych wydatków). Ostateczne

rozliczenie dokonywane jest zawsze na podstawie dokumentów wskazujących na faktycznie i prawidłowo poniesione wydatki.

Kryteria oceny projektów

Każdy projekt przechodzi dwa stopnie oceny: formalną i merytoryczną. Pozytywna ocena w obu tych kategoriach otwiera drogę do uzyskania wsparcia z Funduszy Europejskich. W Programie Infrastruktura i Środowisko projekty wybierane są do dofinansowania w trybie konkursowym i pozakonkursowym, a ocena projektów dokonywana jest według karty oceny projektu, która jest dostępna na stronie instytucji prowadzącej ocenę projektu. Warto zapoznać się z nią przed przystąpieniem do pisania wniosku o dofinansowanie. Na etapie oceny formalnej sprawdzane jest między innymi, czy wniosek został złożony we właściwym miejscu i terminie, czy jest kompletny i odpowiednio podpisany oraz czy dotyczy działań przewidzianych do dofinansowania w programie, a jego treść jest zgodna z instrukcją wypełniania wniosku. Ocena formalna prowadzona jest w trybie zerojedynkowym. Aby przejść ją pozytywnie, wniosek musi spełnić wszystkie kryteria. Jednak niektóre błędy i braki formalne można uzupełnić w trakcie trwania oceny. Instytucja oceniająca projekt informuje pisemnie, co i w jakim terminie należy poprawić. Ocena merytoryczna natomiast polega najczęściej na przyznawaniu punktacji w zależności od stopnia spełniania wybranego kryterium. Projekt jest oceniany pozytywnie, jeśli uzyska określone w regulaminie konkursu minimum punktowe. Niezależnie od rodzaju projektu ocenie podlega wykonalność i realność założeń projektu. Brane tu są pod uwagę m.in.:

- wykonalność techniczna/technologiczna,
- wykonalność finansowa,
- wykonalność instytucjonalna/organizacyjna,
- realność wskaźników,
- trwałość projektu.

Ocenie podlega też stopień oddziaływania projektu na kwestie istotne w poszczególnych obszarach wsparcia programu, np. czy w wyniku jego realizacji wprowadzone zostaną innowacje, albo jaka liczba osób z problemami na rynku pracy zostanie objęta wsparciem. Lista takich kryteriów merytorycznych zależy od programu i działania, a tym samym jest dostosowana do typu przedsięwzięć, które mają być dofinansowane. W niektórych konkursach jako dodatkowy czynnik pomagający wyłonić projekty odpowiadające

w jak największym stopniu celom danego programu, bądź też wpływające na bieżące zapotrzebowanie w obszarze objętym dofinansowaniem, wprowadzane są dodatkowe kryteria. Są one weryfikowane tylko w projektach, które uzyskały pozytywny wynik we wszystkich wcześniejszych etapach oceny. Mogą dotyczyć:

- zakresu oddziaływania projektu, promując np. te o znaczeniu międzynarodowym,
- liczby lub specyfiki osób, dla których stworzone zostaną miejsca pracy, promując np. osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne lub w określonym wieku,
- terminu zakończenia realizacji projektu, promując np. przedsięwzięcia, które zamkną się w okresie 2 lat.

Projekty ocenione pozytywnie pod względem merytorycznym trafiają na tzw. listę rankingową, na której klasyfikowane są w kolejności wynikającej z liczby uzyskanych punktów. Decyzję o wyborze projektów do dofinansowania podejmuje Instytucja Pośrednicząca, na podstawie tej listy, kierując się ilością punktów uzyskanych przez projekt oraz wysokością limitu środków finansowych przeznaczonych na organizowany nabór wniosków.

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020

RPO stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby regionalne, uwzględniając przy tym pożądane kierunki interwencji określone w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych. Celem RPOWŚ 2014-2020 jest zdynamizowanie rozwoju gospodarki województwa w oparciu o nowe rozwiązania technologiczne i wzrost poziomu kapitału społecznego.

Polityka rozwoju regionu realizowana w oparciu o RPO skoncentrowana została na umacnianiu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionalnej oraz budowaniu potencjału regionalnych przedsiębiorstw, obejmując obszary takie jak:

- B+R,
- przedsiębiorczość,
- zasobooszczędną i niskoemisyjną gospodarkę,
- inkluzję społeczną osób wykluczonych,
- redukcję bezrobocia,
- podniesienie jakości świadczonych usług społecznych i publicznych,
- nowoczesną komunikację

- rynek pracy,
- włączenie społeczne,
- rozwój edukacji.

Osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020:

- Innowacje i nauka,
- Konkurencyjna gospodarka,
- Efektywna i zielona energia,
- Dziedzictwo naturalne i kulturowe,
- Nowoczesna komunikacja,
- Rozwój miast,
- Sprawne usługi publiczne,
- Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,
- Włączenie społeczne i walka z ubóstwem,
- Otwarty rynek pracy,
- Pomoc Techniczna.

W latach 2014 –2020 Regionalne Programy Operacyjne będą istotnym elementem realizacji polityki spójności w Polsce. W porównaniu do perspektywy finansowej 2007–2013, na ich realizację została przeznaczona znacznie większa część środków z całkowitej alokacji funduszy UE dla Polski. Regiony otrzymały możliwość kierowania środkami na konkretnie zdiagnozowane i zidentyfikowane obszary wymagające wsparcia, co oznacza wzmocnienie ich potencjału do kreowania własnego rozwoju.

- Program LIFE+ (2014 - 2020)

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska, w tym przyrody.

Zakres Programu LIFE obejmuje:

- ✓ Podprogram na rzecz środowiska:

- Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami,
- Przyroda i różnorodność biologiczna,
- Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska,
- ✓ Podprogram na rzecz klimatu:
 - Ograniczenie wpływu człowieka na klimat,
 - Dostosowanie się do skutków zmian klimatu,
 - Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu.

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez Komisję Europejską wynosi do 60% wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych służących gatunkom i siedliskom priorytetowym do 75 %. Polscy Wnioskodawcy mogą dodatkowo ubiegać się o współfinansowanie projektu ze środków krajowych NFOŚiGW, uzupełniając montaż finansowy przedsięwzięcia nawet do 100% kosztów kwalifikowanych.

9. Wdrożenie i monitoring programu

9.1. Zarządzanie środowiskiem

Skuteczność działań z zakresu zarządzania środowiskiem uwarunkowana jest m.in. ich przemyślanym podziałem na zakresy czynności właściwych dla poszczególnych szczebli administracji rządowej i samorządowej. W obszarze podlegającym zarządzaniu środowiskowemu w skali gminnej podejmowane są tzw. działania własne gminy oraz działania jednostek organizacyjnych, do których zalicza się także aktywności podejmowane przez podmioty gospodarcze wykorzystujące zasoby środowiska przyrodniczego.

Jednak nie tylko w obrębie gminy, ale także na wyższych szczeblach administracji samorządowej (w ramach ogólnie określonych obowiązków i kompetencji) realizowane są działania sprowadzające się do zarządzania środowiskiem w gminie.

Podmioty gospodarcze, o których wspomniano, w swej działalności związanej z użytkowaniem zasobów środowiska zwracają przede wszystkim uwagę na aspekt efektywności ekonomicznej oraz sytuację na runku. Ze względu na coraz wyższą świadomość społeczeństwa, od jakiegoś czasu muszą brać także pod uwagę stanowisko opinii społecznej. Na analizowanym szczeblu zarządzanie środowiskiem realizowane jest poprzez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda, marszałek, starosta oraz burmistrz (wójt). Obowiązkiem organów wszystkich szczebli jest wzajemne informowanie się i uzgadnianie. Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki i rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego. Zarządy województw, powiatów oraz wójtowie/burmistrzowie gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki zrównoważonego rozwoju.

Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na szczeblu wojewódzkim i gminnym, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

9.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Program ochrony środowiska opracowywany dla obszaru gminy Stopnica jest dokumentem o charakterze strategicznym i w związku z tym pełni rolę instrumentu służącego wspomaganie funkcjonowania prawa miejscowego (obowiązującego na terenie gminy czy powiatu). Założenia Programu pozostają w ścisłej korelacji z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydawanymi dla przedsięwzięć decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzjami wydawanymi przez urząd w zakresie realizacji przedsięwzięć gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwoju terenów zielonych i innych.

Dokumenty programowe wymagają nadzoru ich realizacji, co wiąże się ze sformułowaniem zasad zarządzania nimi oraz określeniem zakresu działań monitoringowych, których wyniki służyć mają określenie stopnia wypełnienia celów Programu.

Odgólnie przyznane kompetencje pozwalają jednostce samorządu terytorialnego, jaką jest gmina i działającym w jej imieniu osobom/jednostkom/instytucjom/podmiotom na swobodną realizację celów i zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska. Warunkiem zapewnienia spójności realizowanych w ramach Programu zadań z wytycznymi polityki regionalnej jest przystosowanie samorządowych struktur administracyjnych do nawiązania bezpośredniej, wzmożonej współpracy z organami dysponującymi o wiele szerszymi uprawnieniami w zakresie ochrony środowiska, które wynikają z ogólnie przyznanych tym organom kompetencji.

9.3. Monitoring i kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska

Monitoring prowadzonej polityki ochrony środowiska oznacza, że realizacja Programu będzie podlegała ocenie w zakresie:

- stopnia wykonania przyjętych zadań,
- stopnia realizacji założonych celów,
- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Wyniki oceny stanowiąc będą podstawę kolejnej aktualizacji Programu. Propozycja aktualizacji winna być formułowana przy znaczącym udziale systemu. System oceny realizacji

Programu powinien być oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach presji, stanu i reakcji, pozwalających całościowo opisać zagadnienie polityki ochrony środowiska i zarazem dających możliwość porównań międzyregionalnych. System tworzyć będą:

- wskaźniki presji na środowisko, wskazujące główne źródła problemów i zagrożeń środowiskowych, odnoszących się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów (np. emisja zanieczyszczeń do środowiska, ilość odpadów gromadzonych na składowiskach, tempo eksploatacji zasobów środowiska);
- wskaźniki stanu środowiska, odnoszące się do jakości środowiska i jego zasobów, pozwalające na ocenę zachodzących zmian (np. lesistość, udział gruntów rolnych);
- wskaźniki reakcji (działań ochronnych), pokazujące działania podejmowane w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia antropresji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa, powierzchnia gruntów zrekultywowanych, wydatki na ochronę środowiska).

Do określenia powyższych wskaźników wykorzystywane będą przede wszystkim informacje Głównego Urzędu Statystycznego oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Listę proponowanych wskaźników przedstawiono poniżej:

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
Edukacja ekologiczna		
1	Przeprowadzone działania edukacyjne	szt./rok
2	Procentowy udział mieszkańców objętych działaniami edukacji ekologicznej	%
Ochrona przyrody		
1	Procentowy udział powierzchni gminy objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody	%
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów		
1	Lesistość gmin	%
Ochrona wód		
1	Stan/potencjał JCWP występujących w granicach gmin	-
2	Stan chemiczny i ilościowy JCWPd występujących w granicach gmin	-

3	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km
4	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km
5	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.
6	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.
7	Udział mieszkańców korzystających z kanalizacji	%
Ochrona powietrza		
1	Klasyfikacja strefy, w której leży gmina	-
2	Moc kotłowni, w których wymieniono źródło zasilania	kW
3	Ilość usuniętych odpadów azbestowych	kg
Ochrona powierzchni ziemi		
1	Wielkość powierzchni zdegradowanej	km ²
2	Wielkość powierzchni poddanej rekultywacji	km ²
Ochrona zasobów geologicznych		
1	Ilość wykrytych przypadków nielegalnej eksploatacji złóż	ilość/rok
Gospodarka odpadami		
1	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych	Mg
2	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	Mg
3	Poziom recyklingu odpadów w gminie	%
4	Poziom redukcji masy odpadów w gminie	%
Oddziaływanie hałasu		
1	Ilość skarg mieszkańców dot. uciążliwości hałasu	szt./rok
2	Ilość zanotowanych przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu	szt./rok
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych		
1	Liczba miejsc, gdzie poziom pól elektromagnetycznych przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	szt.
Poważane awarie oraz nadzwyczajne zagrożenia		
1	Liczba poważnych awarii przemysłowych w ciągu roku	szt.

10. Streszczenie

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2016 poz. 672 ze zm.), która nakłada na Burmistrza Gminy Stopnica obowiązek sporządzenia Programu Ochrony Środowiska.

Niniejszy dokument powstał z inicjatywy Burmistrza Gminy Stopnica, który to w wyniku rozeznania rynku wyłonił Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej z siedzibą w Warszawie jako autora Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024.

W Programie ujęto analizę uwarunkowań wynikających ze strategii rozwoju oraz z pozostałych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich.

Program zawiera ocenę stanu środowiska Gminy Stopnica z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Poszczególne problemy środowiskowe ujęto w podziale na działania systemowe, działania w zakresie ochrony zasobów naturalnych tj. ochrony przyrody, lasów, ochrony przeciwpowodziowej, gleb i zasobów geologicznych, a także na działania w zakresie poprawy jakości środowiska tj. powietrza atmosferycznego, wód podziemnych i powierzchniowych, gospodarki odpadami, hałasu i pól elektromagnetycznych, a także awarii stwarzających nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska.

Uwzględniając stan środowiska, główne problemy środowiskowe, obowiązujące przepisy prawne oraz dokumenty strategiczne, określono w Programie cele do roku 2024 i kierunki działań dla każdego z wyznaczonych priorytetów środowiskowych. Cele te przedstawiają się następująco:

- Cel nadrzędny Programu: *Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie;*
- Rozwiązania systemowe: *Upowszechnianie informacji o środowisku na terenie Gminy Stopnica*
- Edukacja ekologiczna: *Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie;*
- Ochrona przyrody: *Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej;*

- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów: *Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej;*
- Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przed powodzią: *Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy oraz skuteczna ochrona przed powodzią;*
- Ochrona powierzchni ziemi: *Podniesienie świadomości mieszkańców na temat zagrożeń wpływających na środowisko glebowe;*
- Ochrona zasobów geologicznych: *Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin;*
- Jakość powietrza: *Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej;*
- Gospodarka odpadami: *Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko;*
- Oddziaływanie hałasu: *Przeciwdziałanie ponadnormatywnemu hałasowi komunikacyjnemu;*
- Oddziaływanie pól elektromagnetycznych: *Minimalizacja oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko;*
- Poważne awarie: *Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie jej skutków.*

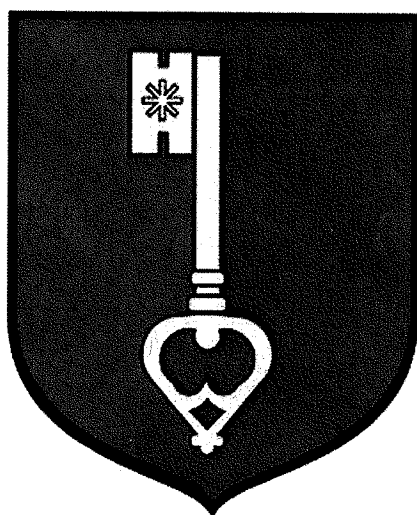
Założone w niniejszym Programie cele rozbudowano o miary ich realizacji, co znacząco ułatwi dokonanie oceny stanu ich realizacji w raporcie z Programu. Osiągnięciu założonych celów mają służyć określone w harmonogramie rzeczowo - finansowym Programu zadania, wyszczególnione ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. W niniejszym opracowaniu wskazano możliwości finansowania działań i zadań środowiskowych w Gminie Stopnica.

11. Spis rycin

Rycina 1. Gmina Stopnica na tle powiatu buskiego ziemskiego i województwa świętokrzyskiego.....	7
Rycina 2. Gmina Stopnica w ujęciu fizyczno-geograficznym.....	8
Rycina 3. Zmiany w liczbie ludności Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010-2015 (w tym podział według płci).....	12
Rycina 4. Przyrost naturalny, zgony i urodzenia żywe oraz saldo migracji ogółem w Mieście i Gminie Stopnica w latach 2010-2015.....	12
Rycina 5. Piramida wieku GUS.....	13
Rycina 6. Zmiany w strukturze ludności Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010-2015 w ujęciu procentowym.....	14
Rycina 7. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Miasta i Gminy Stopnica z podziałem na płeć w latach 2010-2015.....	15
Rycina 8. Stosunek osób bezrobotnych względem osób zatrudnionych na terenie Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010-2015.....	15
Rycina 9. Położenie Gminy Stopnica na tle nasłonecznienia Polski.....	16
Rycina 10. Położenie Gminy Stopnica na tle gęstości ziemskiego strumienia ciepłego dla obszaru Polski.....	17
Rycina 11. Położenie Gminy Stopnica na tle stref energetycznych wiatru dla obszaru Polski.....	18
Rycina 12. Mapa poglądowa z lokalizacją lasów na tle granic Gminy Stopnica.....	55
Rycina 13. Mapa glebowo-rolnicza dla Miasta i Gminy Stopnica.....	61

12. Spis tabel

Tabela 1. Długość sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Miasta i Gminy Stopnica w latach 2010 i 2015.....	9
Tabela 2. Liczba mieszkańców na terenie Miasta i Gminy Stopnica w latach 2013-2015 w podziale na sołectwa.....	10
Tabela 3. Formy prawnej ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Stopnica w 2015 r.....	47
Tabela 4. Złoża kopalin na obszarze gminy Stopnica.....	63
Tabela 5. JCWP płynące na terenie Gminy Stopnica.....	64
Tabela 6. JCWPd płynące na terenie Gminy Stopnica.....	66
Tabela 7. Wynikowe klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.....	70
Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku.....	75

**UZASADNIENIE Odstąpienia od przeprowadzenia
STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO**

PROJEKTU

**PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMNY STOPNICA
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024**

Stopnica, 2016 r.

Spis treści

1. Wstęp	3
1.1. Stopień w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć	4
1.2. Powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach	9
1.3. Przydatność w uwzględnianiu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska	10
1.4. Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska	10
2. Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko	11
2.1. Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań.....	11
2.2. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych	15
2.3. Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.....	16
3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko.....	16
4. Podsumowanie.....	17

- ograniczeniem oddziaływania na klimat akustyczny przede wszystkim w związku z poprawą parametrów dróg lokalnych,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń w związku z realizacją działań zawartych w Programie Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ciekłych poprzez budowę i rozbudowę, sieci kanalizacyjnej oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- ograniczenie oddziaływania na grunt, powierzchnie terenu, krajobraz terenów zdegradowanych oraz dzikich wysypisk. Rekultywacja pozwoli na odzyskanie ich dla celów rolniczych lub leśnych,
- ograniczenie niebezpieczeństw związanych z utratą zdrowia, oraz życia poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przeciwpowodziowej oraz gospodarowania azbestem.

Ww. oddziaływania przyczynią się w sposób pośredni i bezpośredni do długoterminowej poprawy aktualnie panujących warunków środowiskowych, warunków panujących na obszarze Natura 2000 a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić że zapisy Programu Ochrony Środowiska spowodują, w perspektywie długoterminowej, redukcję zanieczyszczeń przedostających się do środowiska co znacząco poprawi jego jakość oraz komfort życia mieszkańców.

Potencjalne negatywne oddziaływanie działań inwestycyjnych na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ wielkość wywoływanych przez nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji, także pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym firmom do unieszkodliwienia lub odzysku,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- prowadzenie konsultacji ze społecznością lokalną w celu uniknięcia konfliktów społecznych.

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt. Niemniej na obecnym etapie nie przewiduje się zaistnienia szkód w środowisku wywołanych realizacją planu i programu, które wymagałyby kompensacji.

Przy realizacji poszczególnych rozwiązań należy szczegółowo przebadać już konkretne przedsięwzięcia pod kątem ich oddziaływania na środowisko. W wyniku tej analizy koniecznym może okazać się podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych bądź nawet kompensacyjnych, np.:

- translokacje populacji gatunków podlegających ochronie prawnej i zagrożonych w siedliska zastępcze, jeśli nie istnieje racjonalny sposób na ich zachowanie *in situ*.
- wykupywanie gruntów przeznaczonych dla realizacji celów ochrony przyrody jako rekompensaty za spowodowane straty w środowisku przyrodniczym,
- stosowanie nasadzeń kompensacyjnych w przypadku konieczności likwidacji fragmentów zakrzewień lub zadrzewień w dolinach rzecznych,
- przeznaczanie jak największej powierzchni rekultywowanych wyrobisk czy innych terenów pod naturalną sukcesję, w umownym „ekologicznym” kierunku rekultywacji.

1. Wstęp

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekty:

- strategii rozwoju regionalnego,
- polityk, strategii lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
- kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jednocześnie, art. 48 stwierdza, że istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli organ uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 przedstawia bieżący stan środowiska na terenie gminy oraz zestawienie zadań planowanych do realizacji mających na celu poprawę jakości środowiska naturalnego oraz warunków życia mieszkańców gminy. Program nie wyznacza konkretnej lokalizacji oraz specyfikacji technicznej dla późniejszych realizacji przedsięwzięć znacząco oddziaływujących na środowisko. Dotyczy również obszaru mieszczącego się w granicach jednej gminy i nie spowoduje wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Po wprowadzeniu programu zauważyć będzie można, że przeważają skutki pozytywne realizacji zadań i postanowień zawartych w programie, gdyż wiążą się one z poprawą warunków życia ludzi, związane są z polepszeniem i utrzymaniem jakości środowiska naturalnego oraz warunków jego ochrony.

1.1. Stopień w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem planistycznym, określającym podstawowe działania w zakresie ochrony środowiska na terenie Miasta i Gminy Stopnica.

Projekt Programu Ochrony Środowiska na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 wyznacza cel główny jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie. W projekcie wymieniono cele szczegółowe, które mają przyczynić się do zrealizowania celu głównego. Wykaz wszystkich działań zawiera poniższa tabela. Kolorem żółtym zaznaczono działania, które mogą powodować krótkie oddziaływanie negatywne na etapie realizacji, natomiast kolorem zielonym zaznaczono działania nie powodujące żadnych przekształceń środowiska. Dodatkowo działania podzielone są na te o charakterze inwestycyjnym (I) oraz pozainwestycyjnym (PI), czyli głównie projekty nakierowane na nadzór, edukację i szkolenie.

Nazwa projektu	Rodzaj działania
Cel: Upowszechnianie informacji o środowisku na terenie Gminy Stopnica	
Sporządzenie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska	PI
Opracowanie aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	PI
Wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie środowiska	PI
Prowadzenie w formie elektronicznej publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie oraz ich udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej	PI
Cel: Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców gminy, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie	
Wspieranie merytoryczne i finansowe aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, np. organizowanie konkursów i sesji popularno - naukowych związanych z tematyką środowiskową	PI
Wsparcie finansowe projektów z zakresu edukacji ekologicznej o zasięgu gminnym	PI
Organizacja imprez (np. Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata)	PI
Zrównoważony rozwój szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych, mający na celu promocję walorów przyrodniczych gmin	I
Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	PI
Udział przedstawicieli Gminy w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	PI
Doskonalenie współpracy władz gminnych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	PI

Wspieranie inicjatyw szkoleniowych, obejmujących zagadnienia środowiskowe, organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	PI
Cel: Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej	
Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków poprzez: - opiekę nad obszarami przestrzeni publicznej – nasadzenie i kształtowanie zieleni - opiekę nad pomnikami przyrody na terenie gminy - przestrzeganie okresów lęgowych ptaków przy pracach termo modernizacyjnych oraz minimalizacja skutków ograniczenia miejsc lęgowych	I/PI
Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie	PI
Właściwy rozwój i obsługa ruchu turystycznego	PI
Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	PI
Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej	
Współdziałanie w realizacji gospodarki leśnej na terenie gminy w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów oraz inwentaryzację stanu lasu	PI
Podnoszenie świadomości i wzbogacanie wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, w tym właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną	PI
Cel: Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi gminy oraz skuteczna ochrona przed powodzią	
Realizacja planów ratowniczych gminy tj. planu ochrony przed powodzią, gminnego planu reagowania kryzysowego	PI
Wspieranie działań mających za zadanie propagowanie racjonalnej gospodarki wodnej oraz ochrony zasobów wód przed nadmierną eksploatacją, minimalizacji strat wody	PI
Cel: Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe	
Koordinowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych	PI
Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych	I
Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw na środowisko glebowe	PI
Cel: Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin	
Monitoring złóż kopalin pod kątem nielegalnego wydobycia	PI
Uwzględnianie w nowych planach miejscowego zagospodarowania przestrzennego terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych	PI
Cel: Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	
Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie, technicznie, geologicznie i środowiskowo	I/PI
Rozbudowa infrastruktury wodno- kanalizacyjnej w Gminie Stopnica (kanalizacja- Prusy, Skrobaczów, Kuchary wodociąg- Szczytniki)	I
Projektowanie i budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szczytniki, Strzałków, Czyżów, Działawice, Jastrzębiec, Żerniki Dolne oraz uszczelnienie części głównego kolektora sanitarnego w Kątach Nowych	I/PI
Uporządkowanie gospodarki wodno- kanalizacyjnej w Gminie Stopnica (budowa odcinków sieci wod-kan w na nieruchomościach nowo zabudowanych)	I
Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej w miejscowościach: Bosowice i Zaborze- opracowanie projektu budowlanego	PI

Remont i przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Kątach Nowych	I
Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów, a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	I
Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami.	PI
Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej	PI
Cel: Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej	
Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń służących redukcji zanieczyszczeń powietrza w budynkach użyteczności publicznej	PI
Dokończenie inwestycji: Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych	I/PI
Propagowanie zagadnienia termomodernizacji budynków	PI
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie pozyskiwanie energii słonecznej, energii elektrycznej i energii z biomasy	I
Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	PI
Cel: Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowisko	
Ograniczenie ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko	PI
Edukacja ekologiczna mieszkańców	PI
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	I
Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie	PI
Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	PI
Bieżąca aktualizacja danych o gospodarce odpadami w gminie	PI
Zwiększenie udziału odzysku oraz recyklingu odpadów prowadzonych zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska	PI
Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest poprzez realizację zapisów programów usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest	PI
Wspieranie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	PI
Rozbudowa PSZOK	I
Cel: Przeciwdziałanie ponadnormatywnemu hałasowi komunikacyjnemu	
Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa	I
Wprowadzanie (w przypadku posiadania niezbędnych danych) do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przez hałasem	PI
Cel: Minimalizacja oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko	
W przypadku dysponowania danymi wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi	PI
Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	PI
Cel średniookresowy: Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii oraz ograniczenie jej skutków	
Monitoring potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa i prewencji	PI
Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportu materiałów niebezpiecznych	PI

Edukacja dotycząca właściwych zachowań poprzez akcję profilaktyczne np.: „ogólnopolski konkurs wiedzy pożarniczej”, „Dni otwarte strażnic” czy akcja „Ognisty ratownik-gorąca krew”.	PI
Rozwój systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych;	I/PI
Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych	I

Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 wyznacza 59 kategorii działań. Większość tych działań ma charakter projektów miękkich, nie oddziałujących w żaden sposób na środowisko (kolor zielony). Spośród działań zawierających komponent inwestycyjny, na obecnym etapie przewiduje się, że przy uwzględnieniu zasad ochrony środowiska żadne z planowanych działań nie będzie powodować trwałego negatywnego oddziaływania na środowisko. W sposób lokalny będą występować jedynie negatywne skutki oddziaływania na środowisko na etapie realizacji inwestycji. Dokument nie determinuje rodzaju użytych materiałów i technologii ani skali przedsięwzięć, a wskazuje jedynie na konieczność podjęcia określonych działań, dlatego nie możliwym jest precyzyjne określenie skutków oddziaływań. Ponadto wszystkie działania wskazane w projekcie mają na celu ochronę oraz poprawę stanu środowiska naturalnego na obszarze Gminy Stopnica.

Spośród wszystkich ww. projektów jedynie przedsięwzięcie polegające na skanalizowaniu miejscowości znajdujących się w zlewni istniejącej oczyszczalni oraz polegające na przebudowie sieci wodociągowej w Kątach Nowych mają w przybliżeniu określoną lokalizację inwestycji. Co do pozostałych działań program Ochrony Środowiska nie precyzuje ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć.

Przedsięwzięcie związane z gospodarką wodno-ściekową polegające na skanalizowaniu i zwodociągowaniu miejscowości zalicza się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2016 r. poz. 71). Jednakże realizacja każdego z etapów przedsięwzięcia polegająca na budowie kanalizacji lub wodociągu w poszczególnych miejscowościach poprzedzona była bądź będzie przeprowadzeniem postępowania w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Na realizację zadań inwestycyjnych

w zakresie *rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w miejscowościach Prusy, Skrobaczów, Kuchary, Strzałków oraz Szczytniki* oraz *budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Szczytniki, Strzałków, Czyżów, Dzieszławice, Jastrzębiec, Żerniki Dolne* oraz *uszczelnienie części głównego kolektora sanitarnego w Kątach Nowych* gmina posiada prawomocne decyzje środowiskowe oraz pozwolenia na budowę. W przypadku kolejnego działania - *uporządkowania gospodarki wodno-kanalizacyjnej w Gminie Stopnica* będą podejmowane inicjatywy polegające na zapewnieniu dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej nowym budynkom mieszkalnym i przemysłowym, poprzez rozbudowę istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej o odcinki nie przekraczające swoją długością 900 metrów. W przypadku działania *„Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach: Bosowice i Zaborze- opracowanie projektu budowlanego”* w obecnym okresie programowania Gmina Stopnica planuje opracowanie projektu budowlanego, co umożliwi prowadzenie działań inwestycyjnych w latach kolejnych.

W przypadku działania *„Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie, technicznie, geologicznie i środowiskowo”* Gmina Stopnica finansowo oraz merytorycznie może wspierać budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Należy nadmienić, że w projektach na rozbudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, które już uzyskały pozwolenia, przewidziano również budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach prowadzonych działań.

Poprawa warunków życia mieszkańców, poprawa jakości wody pitnej poprzez budowę sieci wodociągowej i wyłączenie z eksploatacji azbestowo -cementowej sieci wodociągowej oraz budowa kanalizacji sanitarnej wpłynie korzystnie na poprawę warunków życia, rozwój budownictwa i działalności gospodarczej oraz stan zdrowia mieszkańców.

Obecnie na obszarze Gminy Stopnica nie występują historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi, dlatego nie będzie potrzeby prowadzenia remediacji. Pomimo tego, Gmina Stopnica stwierdza gotowość rekultywacji oraz zagospodarowania gruntów zdegradowanych w przypadku stwierdzenia takiej konieczności. Na obszarze miasta Stopnica znajdują się obszary poprzemysłowe, które w przypadku braku prowadzenia działań rewitalizacyjnych mogą stanowić zagrożenie bezpieczeństwa dla mieszkańców Gminy. Puste

obiekty wolnostojące stanowią niejednokrotnie miejsce spotkań dzieci i młodzieży, którzy nie zważają na zakaz wstępu oraz zagrożenia z tym związane. Uporządkowanie takiego terenu przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa na lokalnym obszarze miasta Stopnica.

1.2. Powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Wnioskowany „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017- 2020 z perspektywą do 2024” powiązana jest z następującymi dokumentami strategicznymi o randze krajowej, regionalnej:

- Program ochrony środowiska dla Województwa świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z perspektywą do roku 2025;
- Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2012- 2018;
- Krajowy, Wojewódzki Program Usuwania Azbestu;
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część B - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)piranu;
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego: Część C - strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu;
- Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego -strefa świętokrzyska- ze względu na przekroczenia pyłu PM2,5 wraz z Planem Działań Krótkoterminowych;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego;
- Krajowego Programu zwiększania lesistości;
- Program wodno-środowiskowego kraju;
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
- Krajowy Plan Działania w zakresie Energii ze Źródeł Odnawialnych;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2023;
- Program Ochrony Środowiska dla powiatu buskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2024;

- Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Stopnica.

Wszystkie ww. dokumenty w sposób bardziej lub mniej szczegółowy nawiązują do problematyki ochrony środowiska, wykazują potrzebę wprowadzenia działań mających za zadanie poprawę aktualnego jej stanu oraz wskazują potrzebę wdrożenia rozwiązań umożliwiających rozwój społeczny i gospodarczy przy uwzględnieniu racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska. Biorąc pod uwagę powyższe można stwierdzić, że wnioskowany dokument tj. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024” jest spójna z zapisami przytoczonych powyżej dokumentów i jest powiązana z nimi celami.

1.3. Przydatność w uwzględnianiu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Celem nadrzędnym Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 jest ***poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności gminy przy racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska i ich ochronie***, w związku z tym wszystkie działania zaproponowane w dokumencie uwzględniają aspekty środowiskowe.

1.4. Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica na lata 2017-202 z perspektywą do roku 2024 diagnozuje zagrożenia w obrębie:

- ochrony przyrody,
- ochrony lasów,
- ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrony powierzchni ziemi,
- ochrony zasobów geologicznych,

- jakości powietrza,
- gospodarki odpadami,
- oddziaływania na hałas i pole elektromagnetyczne,
- poważnych awarii oraz nadzwyczajnych zagrożeń.

Działania wskazane do realizacji w dokumencie stanowią rozwiązanie zidentyfikowanych zagrożeń, co przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

2. Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko

2.1. Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Przedstawione w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Stopnica cele będą wymagały przeprowadzenia działań administracyjno- organizacyjnych oraz inwestycyjnych.

Do pierwszej grupy można zaliczyć działania Gminy Stopnica w zakresie efektywnego przekazywania informacji o środowisku, egzekwowaniem zapisów prawa, oraz edukacji ekologicznej, prowadzenie szkoleń, warsztatów, wydawanie broszur o tematyce ekologicznej, wskazywanie zysków jakie niesie ekologia itp. Działania te będą generować jedynie pozytywne efekty (w dłuższej perspektywie czasu) przede wszystkim w rejonie niskiej emisji, gospodarki odpadami, środowiskowym stanie lasów, gospodarce wodnej, ściekowej, środowiskowym stanie form ochrony przyrody. W sposób bezpośredni przyczyni się to do poprawy aktualnie panujących na terenie gminy warunków życia mieszkańców, warunki bytowania roślin i zwierząt, stanu ilościowego i jakościowego wód, stanu jakościowego powietrza.

Druga grupa działań tj. inwestycyjne będzie wymagała realizacji przedsięwzięć przede wszystkim z zakresu budowy i rozbudowy sieci kanalizacyjnej, sieci wodociągowej, sieci drogowej, ochrony przeciwpowodziowej, budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, modernizacji sieci drogowej, rekultywacji gruntów zdegradowanych, likwidacji dzikich wysypisk śmieci rozbudowę punktu selektywnej zbiórki odpadów oraz rozbudowę instalacji systemów solarnych. Ta grupa działań będzie miała dwojakie oddziaływania.

Na etapie realizacji przedsięwzięć z ww. grupy będą powstawały oddziaływania w zakresie negatywnym tj.:

- emisji hałasu wywołanego użyciem sprzętu mechanicznego,
- emisji zanieczyszczeń gazowych przede wszystkim związanych z pracą silników spalinowych,
- potencjalnej emisji zanieczyszczeń płynnych powstałych w wyniku korzystania z niesprawnych maszyn i urządzeń (w tym również awarii sprzętu) bądź zastosowania nieodpowiednich materiałów,
- płoszeniem zwierząt, którego źródłem będzie wyżej wspomniany hałas jak i zmożona penetracja terenu,
- zmiany stosunków wodnych w otoczeniu miejsca prac związku z prowadzeniem wielkoobszarowych głębokich wykopów, niwelacji terenu lub jego podnoszenie,
- zmiany w odprowadzaniu wód oraz jej spływie, co może prowadzić m.in. do podtopień okolicznych terenów,
- zmiany w strukturze i stanie gleby i powierzchni terenu,
- zmiany aktualnych warunków bytowania zwierząt i roślin,
- niecelowe straty w populacji zwierząt i roślin,
- negatywne oddziaływania na formy ochrony przyrody w tym obszary Natura 2000.

Ww. oddziaływania przyczynią się w sposób pośredni i bezpośredni do okresowego pogorszenia aktualnie panujących warunków środowiskowych a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne.

Należy zaznaczyć, że te negatywne oddziaływania etapu realizacji przedsięwzięć wchodzących w skład działań inwestycyjnych w większości będą miały charakter krótkotrwały, lokalny i ustąpią wraz z zakończeniem inwestycji. A każde z tych przedsięwzięć będzie rozpatrywane indywidualnie po określeniu ich parametrów oraz lokalizacji na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (nie dotyczy już wydanych decyzji). Nadmieniamy, że doprecyzowane przedsięwzięcia będą obejmowały szereg czynników ograniczających natężenie jak i zasięg oddziaływania.

Na etapie eksploatacji przedsięwzięć z ww. grupy będą powstawały oddziaływania w zakresie pozytywnym tj.:

W przypadku realizacji inwestycji dotyczących instalacji systemów energii odnawialnej istnieje zagrożenie, że mogą wystąpić kolizje ptaków z panelami fotowoltaicznymi przy próbie ich lądowania na panelach, w skutek efektu odbicia lustrzanego, które może imitować taflę wody. Problem ten jest jednak łatwy do wyeliminowania poprzez zastosowanie paneli posiadających białe granice oraz białe paski podziału. Dodatkowo panele będą montowane na budynkach rozproszonych, więc ich skala oddziaływania jest niewielka.

Nie ma podstaw do stwierdzenia, że zapisy Programu Ochrony Środowiska, w dłuższej perspektywie czasowej, będą miały negatywny wpływ na środowisko, natomiast brak podjęcia działań zapisanych w Programie może skutkować pogorszeniem stanu środowiska naturalnego na obszarze gminy.

2.2. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Oddziaływania skumulowane występować będzie w przypadku realizacji działań inwestycyjnych i można podzielić je na kumulowanie się oddziaływań etapu realizacji i eksploatacji.

Na etapie realizacji może dojść do oddziaływań skumulowanych wskutek realizacji różnych obiektów i działań inwestycyjnych w jednym czasie, w bliskiej odległości. Aktualnie brak jest szczegółowych informacji pozwalających wykluczyć bądź potwierdzić możliwości wystąpienia tego typu oddziaływania. Jednak można stwierdzić że w przypadku podjęcia etapowości realizacji zamierzeń inwestycyjnych prawdopodobieństwo ich wystąpienia będzie ograniczone.

Na chwilę obecną ostateczna ocena możliwości kumulowania się oddziaływań powstałych na etapie eksploatacji/ użytkowania obiektów bądź przedsięwzięć jest niemożliwe do przeprowadzenia przede wszystkim ze względu na aktualny wstępny, koncepcyjny etap ich realizacji. Możemy jednak stwierdzić że tak jak to opisano powyżej, istnieją działania mogące ograniczyć bądź wyeliminować to prawdopodobieństwo np. poprzez odpowiedni dobór parametrów pracy nowopowstałych inwestycji, wprowadzenie modyfikacji zakresu inwestycji itp.

Ze względu na znaczną odległość od granic państwa oraz na lokalny charakter zaplanowanych działań nie wystąpią oddziaływania transgraniczne.

2.3. Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Ryzyko dla zdrowia ludzi lub środowiska mogą stwarzać jedynie potencjalne awarie podczas budowy lub eksploatacji obiektów przewidzianych do realizacji. Awarie takie są praktycznie nie do przewidzenia. Mogą one występować jako:

- pożary,
- awarie infrastruktury podziemnej lub naziemnej (elektrycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, itp),
- zanieczyszczenie gruntów i wód podziemnych substancjami ropopochodnymi pochodzącymi z eksploatowanych pojazdów mechanicznych oraz składowanych olejów i smarów przeznaczonych do bieżącej konserwacji urządzeń,
- wypadki komunikacyjne pojazdów przewożących np. materiały i substancje używane do budowy inwestycji.

W przypadku wystąpienia takiej awarii może nastąpić zanieczyszczenie środowiska gruntowo – wodnego oraz powietrza w rozmiarach trudnych do oszacowania. Jednakże, awarie takie zdarzają się niezwykle rzadko.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

Cała powierzchnia Gminy podlega ochronie prawnej na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz.U. 2015 poz. 1651 z późn. zm.). Dominującymi formami prawnej ochrony przyrody to obszary chronionego krajobrazu – 94,6% oraz parki krajobrazowe – 5,3% całkowitego terytorium Gminy.

W granicach Gminy występują następujące formy prawnej ochrony przyrody:

- Szaniecki Park Krajobrazowy;
- Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- Szaniecki Obszar Chronionego Krajobrazu położony na terenie otuliny Szanieckiego Parku Krajobrazowego;
- Chmielnicko-Szydłowski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Na terenie Gminy nie występują rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Żadna z części Gminy nie wchodzi również w skład parku narodowego. Według stanu na rok 2015, na terytorium Gminy znajduje się 1 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000, tj. Ostoja Szaniecko-Solecka PLH260034 oraz 1 pomnik przyrody, tj. drzewo – modrzew europejski (nr 751 w rej. RDOŚ) zlokalizowany w obrębie parku podworskiego w miejscowości Smogorzów.

Szersze opisy występujących na obszarze Gminy Stopnica form ochrony przyrody znajdują się w Programie Ochrony Środowiska.

4. Podsumowanie

W trakcie realizacji inwestycji związanych z Programem Ochrony Środowiska na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 mogą wystąpić krótkotrwałe negatywne oddziaływania ograniczone do obszary na którym będą realizowane inwestycje. Realizacja działań określonych w Programie Ochrony Środowiska nie spowoduje oddziaływań skumulowanych i transgranicznych.

Projekty przewidziane do realizacji nie spowodują wystąpienia ryzyka do zdrowia ludzi i zagrożeń dla środowiska. Realizacja Programu przyczyni się w głównej mierze do podniesienia jakości życia mieszkańców Gminy Stopnica poprzez racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi. Wszystkie podjęte działania, zarówno te o charakterze inwestycyjnym jak i pozainwestycyjnym, w sposób pośredni lub bezpośredni wpłyną na poprawę stanu środowiska na terenie Gminy Stopnica.